

MIASTO CIESZYN

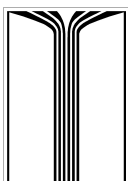
PLAN OGÓLNY MIASTA CIESZYNA

**PROGNOZA
ODDZIAŁYWANIA NA
ŚRODOWISKO**

KWIECIEŃ 2026

autor opracowania:

MGR WIESŁAW KONIECZNY



BIURO ROZWOJU REGIONU SP. Z O.O.

Środkowa 5
tel./fax:
e-mail:

40-584 Katowice
(48 32) 205 23 93
brr@brr.com.pl

SPIS TREŚCI

I.	Wprowadzenie	3
I. 1.	Podstawa prawna, przedmiot i cel prognozy.....	3
I. 2.	Zawartość, główne cele projektowanego dokumentu oraz jego powiązania z innymi dokumentami	5
I. 3.	Metodyka	6
II.	Ocena aktualnego stanu środowiska na terenach objętych projektem oraz na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem	8
II. 1.	Budowa geologiczna i złoża kopalin	8
II. 2.	Rzeźba terenu	9
II. 3.	Gleby	10
II. 4.	Wody	11
II. 5.	Klimat i stan sanitarny atmosfery	15
II. 6.	Biosfera i krajobraz	16
II. 6.1.	Struktura przyrodnicza, bioróżnorodność	16
II. 6.2.	Korytarze ekologiczne	18
II. 6.3.	Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody	19
II. 7.	Jakość środowiska	30
III.	Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie prawnej na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 o ochronie przyrody	35
IV.	Ocena projektu planu ogólnego w aspekcie uwzględnienia celów ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym	37
V.	Przewidywane oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów podlegających ochronie prawnej na mocy ustawy o ochronie przyrody, w tym obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów	39
VI.	Potencjalne zmiany środowiska w wyniku braku realizacji projektowanego dokumentu.....	41
VII.	Przewidywane oddziaływania na środowisko	42
VII. 1.	Warunki zdrowotne i bezpieczeństwo ludności	42
VII. 2.	Zwierzęta i rośliny oraz różnorodność biologiczną.....	45
VII. 3.	Wody powierzchniowe i podziemne	46
VII. 4.	Klimat i powietrze atmosferyczne	47
VII. 5.	Powierzchnia ziemi i zasoby naturalne.....	48
VII. 6.	Krajobraz i zabytki	48
VII. 7.	Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko.....	50
VIII.	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko	51
IX.	Proponowane metody analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu	52
X.	Streszczenie w języku niespecjalistycznym	53

SPIS TABEL

1	Klasy bonitacyjne gruntów rolnych	11
2	Pomniki przyrody	24
3	Ocena stanu JCWP występujących na terenie Cieszyna	32
4	Zestawienie celów ochrony środowiska zawartych w dokumentach ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym oraz ocena zgodności rozwiązań projektowanego dokumentu ze wskazanymi celami, mającymi znaczenie dla projektowanego dokumentu oraz sposób ich uwzględnienia w projekcie planu ogólnego .	37

ZAŁĄCZNIK GRAFICZNY

Mapa: Ocena wpływów ustaleń planu ogólnego na środowisko – skala 1 : 10 000

I. WPROWADZENIE

I. 1. PODSTAWA PRAWNA, PRZEDMIOT I CEL PROGNOZY

Przedmiotem prognozy oddziaływania na środowisko (zwanej dalej „prognozą”) jest projekt planu ogólnego miasta Cieszyna (zwany dalej „planem”).

Podstawę do sporządzenia ocenianego dokumentu stanowi Uchwała Nr V52/24 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 28 sierpnia 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego miasta Cieszyna.

Projekt dokumentu został sporządzony na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1130). Plan ogólny, zgodnie z art. 46 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112), należy do dokumentów wymagających przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko - postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji dokumentu. Postępowanie to obejmuje w szczególności: (1) uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie, (2) sporządzenie prognozy, (3) uzyskanie wymaganych opinii, (4) zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Zasady i cel sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko reguluje rozdział 2 w dziale IV ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku [...] (Prognoza oddziaływania na środowisko). Bezpośrednią podstawę prawną sporządzenia prognozy stanowi art. 51 ust. 1 cyt. ustawy. Celem prognozy jest w szczególności, zgodnie z art. 51 ust. 1 i 2 przywołanej ustawy:

- ocena istniejącego stanu środowiska oraz określenie potencjalnych zmian tego stanu w przypadku braku realizacji projektu planu ogólnego;
- określenie problemów i celów środowiska istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu;
- określenie przewidywanych znaczących oddziaływań na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów oraz na środowisko: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami i między oddziaływaniami na te elementy;
- przedstawienie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów;
- przedstawienie (przy wzięciu pod uwagę cele i geograficzny zasięg projektu dokumentu, a także cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów) rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projekcie dokumentu (wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opisem metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru) albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych (ze wskazaniem napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy);
- określenie proponowanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektu dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania.

Zgodnie z art. 53 w związku z art. 57 ust. 1 pkt 2 i art. 58 ust. 1 pkt 3 uoos, zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach oraz z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Cieszynie.

Podczas prac nad dokumentacją oparto się o przepisy zawarte w innych ustawach, wraz z powiązаныmi aktami wykonawczymi, w szczególności uwzględniając ustawy: Prawo ochrony środowiska, Prawo wodne, Prawo geologiczne i górnicze, o ochronie przyrody, o lasach, o odpadach, o ochronie gruntów rolnych i leśnych. W trakcie prac dokonano wizji terenu oraz przeanalizowano powiązane z przedmiotem prognozy dokumenty i opracowania oraz zebrane materiały, w szczególności uwzględniono:

- Aktualizacja Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego (uchwała Nr VI/62/8/2023 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 20 listopada 2023 r.).
- Baza danych MIDAS, prowadzona przez Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy; <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>
- Baza danych Państwowej Służby Hydrogeologicznej; <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>
- Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu 31.XII.2024 r. MŚ, PiG, Warszawa 2025.
- Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody <https://crfop.gdos.gov.pl>
- Mapy zagrożenia powodziowego https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpmZP
- Opracowanie ekofizjograficzne do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego, Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice, sierpień 2015;
- Opracowanie ekofizjograficzne dla miasta Cieszyn, Geologic Tomasz Miłowski, Rybnik 2025.
- Parusel J. B., Skowrońska K., Wower A. (red.) 2007. Korytarze ekologiczne w województwie śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Etap I. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice.
- Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ (Uchwała Nr V/26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r.).
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego, LEMITOR Ochrona Środowiska Sp. z o.o., Wrocław 2024 (uchwała Nr VII/3/4/2024 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 10 czerwca 2024 r.).
- Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2024, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach, Katowice 2025.
- Sporządzenie strategicznych map hałasu dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie w województwie śląskim, Pracownia Hałasu Sp. z o.o., LGL Akustyka L. Woźniak, G. Sumara, Ł. Stasiak s.c., Wrocław luty 2022.
- Strategia Rozwoju Miasta Cieszyna do roku 2030, Uchwała Nr LXIII/756/24 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 25 kwietnia 2024 r.
- Wykonanie strategicznej mapy hałasu dla dróg wojewódzkich województwa śląskiego, dla których Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach pełni funkcję Zarządu, o natężeniu ruchu

powyżej 3 000 000 pojazdów / rok, Pracownia Hałasu Sp. z o.o., LGL Akustyka L. Woźniak, G. Sumara, Ł. Stasiak s.c., Wrocław, maj 2022.

I. 2. ZAWARTOŚĆ, GŁÓWNE CELE PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ JEGO POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Zawartość i główne cele projektu planu ogólnego

Cel, zasady i tryb sporządzenia planu ogólnego oraz jego zakres merytoryczny określają w szczególności art. 13a - 13m ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r., poz. 2758).

Wymagania dotyczące planu ogólnego określają także inne ustawy, w szczególności: ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54, ze zm.), ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478), ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1087, ze zm.), ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1290), ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292) oraz ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 757).

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, celem sporządzenia planu ogólnego jest określenie: stref planistycznych i gminnych standardów urbanistycznych oraz w razie potrzeby: obszarów uzupełnienia zabudowy i obszarów zabudowy śródmiejskiej.

Ustalenia planu ogólnego określa się, uwzględniając uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy, w szczególności:

- ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa,
- formy ochrony przyrody oraz ich otuliny,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, wały przeciwpowodziowe oraz pasy o szerokości 50 m od stopy wału,
- obszary gruntów zmeliorowanych,
- tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi oraz tereny, na których występują te ruchy,
- strefy ochronne ujęć wody,
- obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych,
- tereny górnicze i obszary górnicze wraz z filarami ochronnymi,
- udokumentowane złoża kopalin, kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla i podziemne bezzbiornikowe magazyny substancji,
- zabytki objęte formami ochrony,
- obszary ograniczonego użytkowania,
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji,
- obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji,
- obszary ciche w aglomeracji oraz obszary ciche poza aglomeracją,
- grunty rolne stanowiące użytki rolne klas I–III oraz grunty leśne,
- zakłady o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej,
- rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym oraz krajobrazy priorytetowe.

Plan ogólny, w granicach Cieszyna wyznaczył następujące strefy planistyczne:

- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (194,8 ha; 6,8%);
- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (766,4 ha; 26,8%);
- strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową (38,6 ha; 1,3%);
- strefa usługowa (154,1 ha; 5,4%);
- strefa handlu wielkopowierzchniowego (31,0 ha; 1,1%);
- strefa gospodarcza (162,0 ha; 5,7%);
- strefa produkcji rolniczej (12,0 ha; 0,4%);
- strefa infrastrukturalna (30,9 ha; 1,1%);
- strefa zieleni i rekreacji (173,6 ha; 6,1%);
- strefa cmentarzy (17,9 ha; 0,6%);
- strefa otwarta (1155,8; 40,4%);
- strefa komunikacyjna (120,3 ha; 4,2%).

Oprócz stref planistycznych wyznaczono również obszary zabudowy śródmiejskiej (114 ha) oraz obszary uzupełnienia zabudowy, o łącznej powierzchni 405 ha. Ponadto określono gminne standardy urbanistyczne, w szczególności: maksymalną intensywność zabudowy, maksymalną wysokość budynków, maksymalny udział powierzchni zabudowy oraz minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej.

Powiązania projektowanego dokumentu z innymi dokumentami

Przy sporządzaniu projektu planu ogólnego bierze się pod uwagę obowiązujące i archiwalne dokumenty planistyczne oraz decyzje administracyjne wpływające na sposób zagospodarowania terenów (decyzje o warunkach zabudowy i o pozwoleniu na budowę), dokumenty dotyczące środowiska, a także innego rodzaju dokumenty rangi krajowej, regionalnej i miejskiej (polityki, strategii, plany i programy), istotne dla zagospodarowania przestrzennego).

Głównymi dokumentami, których uwzględnienie w procesie projektowania planu ogólnego jest konieczne, są: obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które zostały przyjęte uchwałami Rady Miasta (24 uchwały) oraz opracowanie ekofizjograficzne wykonane na potrzeby planu ogólnego. Istotne jest również uwzględnienie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta, strategii rozwoju miasta, planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz audytu krajobrazowego.

I.3. METODYKA

W trakcie prac nad prognozą zebrano i przeanalizowano materiały archiwalne, przeprowadzono niezbędne prace terenowe, przeanalizowano opracowanie ekofizjograficzne i materiały zebrane dla potrzeb tego opracowania. Dokonano identyfikacji obszarów, których zagospodarowanie może ulec zmianie w następstwie realizacji ustaleń planu ogólnego. Zidentyfikowano możliwe skutki wynikające z możliwej zmiany zagospodarowania terenu, określono i oceniono wpływ tych zmian, przeanalizowano wpływy otoczenia na obszar objęty projektem oraz wpływ ocenianych zmian na obszary sąsiednie.

Prognoza obejmuje syntetyczny opis i ocenę stanu środowiska w podziale na jego podstawowe elementy. Odnosi się też do możliwych zmian w środowisku w przypadku nieprzyjęcia ocenianego dokumentu.

W części prognostycznej opracowania zawarto ocenę projektowanych ustaleń planu ogólnego z punktu widzenia ochrony i kształtowania środowiska, sporządzoną z zastosowaniem analizy przestrzennej wspomaganej technikami GIS.

Na podstawie diagnozy stanu środowiska i uwarunkowań planistycznych dokonano również syntetycznej oceny wpływu projektu planu ogólnego na środowisko, uwzględniając wagę oraz rodzaj skutków dla środowiska. Oddziaływanie może być bezpośrednie, pośrednie, wtórne lub skumulowane. Skutki oddziaływania mogą być zarówno negatywne, jak i pozytywne oraz stałe lub chwilowe.

W ocenie wpływu na poszczególne komponenty środowiska wagę skutków ujęto w trzystopniowej skali:

- **nieznaczne** (wynikające ogólnie z powszechnego korzystania ze środowiska, o bardzo ograniczonym oddziaływaniu);
- **niewielkie** (wynikające ogólnie z powszechnego korzystania ze środowiska, jednak o szerszym oddziaływaniu lub w niewielkim stopniu wykraczające poza powszechne korzystanie ze środowiska, miejscowo zubażające pojedyncze lub nieliczne komponenty środowiska);
- **umiarkowane** (powstałe w wyniku działalności wykraczającej poza powszechne korzystanie ze środowiska, negatywne - miejscowo zubażające pojedyncze lub nieliczne komponenty środowiska w stopniu niewykraczającym poza oddziaływania lokalne, albo stwarzające zagrożenie dla ludzi);

Ponadto oceniono:

- odwracalność procesów - **odwracalny, częściowo odwracalny, nieodwracalny**;
- zasięg przestrzenny - **miejscowy** (mieszczący się ogólnie w ramach konkretnej przestrzeni, miejsca, wydzielenia), **lokalny** (dotyczący skali gminy i ewentualnie najbliższego otoczenia), **ponadlokalny** (dotyczący skali regionalnej).

W ramach oceny skutków ustaleń planu ogólnego na środowisko, w podziale na poszczególne obszary, wyznaczono 2 kategorie terenów, gdzie przewiduje się negatywne skutki dla środowiska oraz 2 kategorie terenów, gdzie przewiduje się skutki pozytywne (prezentuje je załącznik kartograficzny). Tereny te wydzielono według kryterium potencjalnej zmiany funkcji terenu.

Przy ocenie terenów pod uwagę wzięto m.in.: wpływ ustaleń planu ogólnego na walory przyrodnicze, korytarze ekologiczne i krajobraz, wpływ na wody, w tym retencyjność obszarów i zagrożenie dla użytkowych zasobów wód, a także narażenie na zagrożenia i uciążliwości (hałas, zanieczyszczenie powietrza).

Przedmiotem oceny oddziaływania na środowisko są głównie zmiany, jakie projektowany aktualnie dokument planu ogólnego określa w stosunku do obowiązujących ustaleń planów miejscowych, a w przypadku ich braku do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Obowiązujące regulacje planistyczne, zwłaszcza przestrzenne, wywołały już skutki oddziałujące na środowisko. Ocena tych skutków nie podlega weryfikacji w niniejszej prognozie, ponieważ nie są one generowane przez ustalenia sporządzanego projektu planu ogólnego. Istotna jest jednak świadomość wpływu na środowisko wcześniejszej polityki przestrzennej gminy.

W pewnych aspektach analiza obowiązujących dokumentów planistycznych może prowadzić do weryfikacji dotychczasowych regulacji. W stosunku do przypadków ustalonych w planach miejscowych, które stanowią akty prawa miejscowego, weryfikacja polegająca na wycofaniu się z ustaleń, np. zabudowywania terenów niekorzystnie oddziałujących na środowisko, jest trudna do realizacji, gdyż może się wiązać z koniecznością wypłaty odszkodowań przez gminę.

II. OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA NA TERENACH OBJĘTYCH PROJEKTEM ORAZ NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM

II. 1. BUDOWA GEOLOGICZNA I ZŁOŻA KOPALIN

Podłoże skalne analizowanego obszaru, istotne z punktu widzenia zagospodarowania przestrzennego, stanowią głównie utwory: karbonu, jury, kredy, paleogenu, neogenu i czwartorzędu.

Do najstarszych utworów skalnych w rejonie Cieszyna zalicza się gnejsy i diabazy proterozoiku – budujące tzw. wyspę cieszyńską. Na powierzchni erozyjnej tych utworów spoczywają osady dewonu środkowego, reprezentujące płytkomorskie serie węglanowe (dolomity, wapienie i mułowce). Nad osadami dewonu zalegają utwory karbonu dolnego i górnego, w tym utwory węglonośne, które zostały udokumentowane jako złoża węgla kamiennego „Cieszyn”. Złożo to jednak zostało wyłączone z bilansu zasobów, ze względu na jego skomplikowaną budowę, trudne warunki geologiczne oraz położenie pod zwartą zabudową centrum miasta.

Ponad utworami karbonu nie występują utwory mezozoiczne, które uległy erozji przed początkiem sedymentacji miocenijskiej w zapadlisku przedkarpackim. Ze względu na ruchy tektoniczne i nasunięcie się płaszczowin fliszowych na terenie miasta występuje dyskordancja polegająca na występowaniu osadów młodszego miocenu pod osadami starszymi, głównie kredy.

Utwory neogenu (miocenu) wypełniają Zapadlisko Przedkarpackie, obejmujące północną część miasta. Są to ilowce i mułowce z wkładkami piasków, lokalnie gruboziarnistych. Utwory te zostały zaliczone do warstw skawińskich. Na terenie Cieszyna zalegają głównie pod osadami fliszu, które na obszar zapadliska zostały nasunięte w formie płaszczowin Śląskiej i Podśląskiej.

Najważniejszymi skałami, z punktu widzenia budowy geologicznej miasta są utwory fliszowe Beskidów. Teren miasta położony jest w obrębie Zewnętrznych Karpat Zachodnich, w ich strefie brzeżnej. Bezpośrednio na utwory miocenu, a w części południowej na podłoże paleozoiczne, nasunięte są utwory płaszczowiny podśląskiej, na której z kolei zalega płaszczowina śląska. Utwory płaszczowiny podśląskiej odsłaniają się w strefie brzeżnej nasunięcia karpackiego, gdzie częściowo są pokryte utworami miocenu paraautochtonicznego osadzonymi już po fałdowaniu. Są to na ogół łupki i margle o pstrym zabarwieniu. Znacznie większe znaczenie mają utwory płaszczowiny śląskiej, która na terenie miasta reprezentowana jest przez płaszczowinę cieszyńską (wiek: górna jura - dolna kreda). Na terenie miasta w podłożu oraz w wielu miejscach na powierzchni występują prawie wyłącznie utwory płaszczowiny śląskiej. Najstarszymi utworami płaszczowiny śląskiej są górnourajskie łupki z wkładkami wapieni i margli cienkoławicowych (łupki cieszyńskie dolne). Z kolei na przełomie jury i kredy osadzały się wapienie pelityczne i detrytyczne z wkładkami łupków marglistych (wapienie cieszyńskie). Następnie, w okresie kredy, osadziły się łupki margliste z wkładkami piaskowców wapnistych cienkoławicowych (łupki cieszyńskie górne). Utwory płaszczowiny śląskiej budują niemal całe podłoże przedczwartorzędowe miasta, a ich wschodnie obejmują znaczną część Cieszyna, zwłaszcza w części wschodniej i północno-wschodniej miasta. Skały są spękane, zuskokowane i często sfałdowane, co w dużej mierze komplikuje przepływ i gromadzenie się wód podziemnych. Na pozostałym obszarze miasta, a więc głównie w części centralnej i zachodniej utwory jurajskie przykryte są osadami lessów i mułków lessopodobnych, a miejscami również żwirów, piasków i glin. Na skłonach doliny występują koluwalne osady glin i ilów z rumoszem skalnym powstałe w wyniku działania procesów osuwiskowych. Osobliwością geologiczną miasta jest występowanie wychodni cieszyńskich – skał powstałych w dolnej kredzie, mających pochodzenie magmowe. Tworzą intruzje powstałe przez wciśnięcie płynnej magmy

między ławice skał osadowych lub w spękania (szczeliny) w ich obrębie. Następnie intruzje cieszynitowe uległy sfałdowaniu wraz z otaczającymi je skałami. Dla ich zachowania utworzono stanowisko dokumentacyjne „Odkrywka cieszynitów”.

Pokrywa utworów czwartorzędowych na terenie miasta jest nieciągła i posiada zmienną miąższość. Osady te powstały głównie pod wpływem procesów peryglacialnych i aluwialnych w plejstocenie i holocenie. W szerokiej dolinie Olzy oraz w dolinach Bobrówki i Puńcówki, ale także i w dolinkach mniejszych cieków występują osady dolin rzecznych wykształcone w postaci wielometrowych warstw ilów, glin, namulów, piasków i żwirów den dolinnych. W obrębie tych osadów występują często otoczaki i żwiry z domieszką piasków, w stropowej części zaglinione, w dolinie Olzy o miąższości dochodzącej do 5 m, czasem nawet do 10 m. W okresie zlodowacenia północnopolskiego na znacznym obszarze utworzyła się pokrywa lessów i mułków lessopodobnych.

Złóża kopalin

Kopaliny znajdujące się w podłożu skalnym mogą nadawać się do gospodarczego wykorzystania. Stwierdzenie, w trakcie geologicznych prac poszukiwawczych, nagromadzenia kopalin w ilości pozwalającej na ich eksploatację jest podstawą do dokumentowania zasobów i delimitacji złóż. Pod obszarem miasta znajduje się tylko 1 udokumentowane złóż piasków i żwirów „Krasna-Bielowiec”. Bilans zasobów kopalin w Polsce, wg stanu na 31.XII.2024 r. (PIG PIB, Warszawa 2025) klasyfikuje to złóż jako zaniechane. Jego zasoby bilansowe wynoszą 278 tys. t.

II. 2. RZEŻBA TERENU

Obszar Cieszyna znajduje się w strefie przejściowej pomiędzy Pogórzem Zachodniobeskidzkim i Kotlinami Podkarpackimi. Wyraźnie jest widoczny rozdział pomiędzy górkim już ukształtowaniem terenu na południu i obszarem kształtowanym przez działanie lessów na północy miasta. Od południa granicę regionów stanowi próg Beskidu Śląskiego, o wysokości względnej dochodzącej do 400 m. Doliny rzeczne dzielą Pogórze Śląskie na mniejsze jednostki fizyczno geograficzne: Dział Cieszyński i Kotlinę Ustronia. Cieszyn zlokalizowany jest w niższej części Działu Cieszyńskiego. Ukształtowanie terenu obszaru miasta jest bardzo zróżnicowane. Rzeźbę terenu generalnie tworzą tu niskie garby o wysokości 330 - 360 m n.p.m. W ukształtowaniu terenu bardzo wyraźnie zaznacza się też szeroka dolina Olzy, o przebiegu północ-południe. Dolina Olzy usytuowana jest w obrębie strefy uskokowej, co powoduje, że przewyższenia pomiędzy jej dnem, a sąsiednim terenem pogórza są bardzo duże i rzutują na niezwykle urozmaicone ukształtowanie terenu. W centralnej części miasta znajduje się ułożona równoleżnikowo dolina Bobrówki, otoczona od strony północnej, wschodniej i południowej wzniesieniami. Najwyższe wzniesienia znajdują się w północnej części miasta, nieco niższe w części wschodniej i południowej. Większość obszaru miasta zajmują stoki o zróżnicowanym nachyleniu i ekspozycji. Najniżej położony obszar stanowi dolina Olzy. Jest ona podzielona na dwa poziomy terasowe. Dno doliny ma szerokość dochodzącą do 700 m, wcięcie doliny waha się od 35 do 45 m. W południowej części miasta dolina charakteryzuje się stromymi skarpami o wysokości 20 - 25 m. Na pozostałym obszarze miasta w podłożu występują również liczne uskoki tektoniczne w utworach jurajsko-kredowych, które również rzutują na ukształtowanie terenu. Na skomplikowaną rzeźbę terenu mają też wpływ występujące w podłożu skały serii śląskiej i podśląskiej o bardzo zróżnicowanej odporności na procesy denudacyjne. W strefie zbocza doliny Olzy o wystawie zachodniej występuje szereg różnorodnych form morfologicznych od grzbietów wzgórz, przez podcięcia erozyjne i krawędzie tarasów wysokich i niskich oraz jęzory osuwisk. Występuje tu również duża różnorodność dolin rzecznych, od szerokiej doliny Olzy przez dolinki mniejszych cieków mające kształt wciosowy (V-

kształtny), płaskodenny (skrzynkowy) i nieckowaty. Często występują one obok siebie na przebiegu cieków od jego górnej części przez centralną aż po strefę ujściową obrazując zmianę stopnia nachylenia terenu i budowy geologicznej. Istotne jest również, że dominujące tu formy typowe dla terenu pogórza, a więc stoki, grzbiety i garby oferują rozległe widoki niemal w każdym kierunku.

Najwyżej wyniesionym punktem miasta jest wzniesienie w rejonie ul. Pikiety (ok. 375 m n.p.m.), natomiast najniższe położone jest koryto Olzy w północno-zachodniej części miasta (ok. 247 m n.p.m.). Wzniesienia na terenie miasta charakteryzują się znacznymi wysokościami względnymi, dochodzącymi do 50 – 60 metrów.

Miejscami rzeźba terenu jest dość mocno przekształcona antropogenicznie. Dużymi formami są wykopy i nasypy trasy S52 oraz wszelkie inne związane z nimi budowle. Duże przekształcenia terenu występują też w obrębie toru motocrossowego w części północnej miasta oraz o wielu terenach w dolinie Olzy, gdzie powstały m.in. budynki licznych fabryk, magazynów, placów składowych, linii kolejowej itp.

Zagrożenie osuwiskowe

Na terenie opracowania, ze względu na warunki budowy geologicznej oraz ukształtowanie terenu, występują warunki do tworzenia się osuwisk. Według Systemu Ochrony Przeciwosuwiskowej (SOPO) osuwiska na terenie miasta zajmują łącznie 106,79 ha. W północnej części miasta grupują się one głównie na zboczach głęboko wciętych dolin cieków: Kalembianki i jej dopływów, cieków płynących na wschód od ul. Langer, na stokach rezerwatu Kopiec oraz - najbardziej rozległe osuwisko - w strefie zbocza doliny Olzy (rejon toru motocrossowego). Osuwiska występują również w rejonie ul. Rudowskiej - na zboczach dolinek dopływów Piotrówki, na zboczach Sarkandra na zachód od ul. Wiejskiej oraz pomiędzy ul. Liburnia i ul. S. Moniuszki (częściowo tereny parku), a ponadto na zboczach dolin cieków Boguniówka i Bielowiec. W południowej części miasta duże osuwisko znajduje się pomiędzy Osiedlem ZOR i szpitalem, na północ od ul. Gen. J. Hallera oraz na zboczach doliny Olzy (rezerwaty miejskie).

II. 3. GLEBY

W podziale na typy gleb największa jest powierzchnia gleb brunatnych wylugowanych i kwaśnych (39%) oraz rędzin brunatnych (25,5%). Gleby brunatne wylugowane występują w północnej części miasta (Markłowice, Kalembice), w Bobrku oraz w Gułdowach. Rędziny brunatne zajmują wschodnią i południową część analizowanego obszaru. Występują m.in. w dzielnicach: Krasna, Gułdowy, Mnisztwo, Podgórze i Błogocice. Znaczniejszy udział (ok. 13%) przypada także na mady, występujące w dolinach cieków wodnych na zachodzie i południowym zachodzie miasta oraz gleby bielcowe i pseudobielcowe. Ponadto gleby brunatne właściwe zajmują nieco ponad 5% wszystkich gleb (występują na południu Cieszyna). Pozostałe typy gleb na terenie miasta mają znikomy zasięg.

W podziale na kompleksy rolniczej przydatności 41% gleb zaliczono do kompleksu pszenno-górskiego (10), 24 % do kompleksu zbożowego górskiego (11) i 18% do kompleksu użytków zielonych średnich (2z). Pozostałe kompleksy mają mniejsze znaczenie. Łącznie przypada na nie 17% powierzchni gruntów rolnych.

Gleby na terenie Cieszyna charakteryzują się przeważnie dobrymi lub przeciętnymi klasami bonitacyjnymi. Znaczny jest udział gruntów III klasy bonitacyjnej (43,24%) i gruntów IV klasy (45,91%). Z kolei stosunkowo niewielki jest udział gruntów słabych (V i VI klasy bonitacyjnej).

Tab. 1. Klasy bonitacyjne gruntów rolnych

Rodzaj użytku gruntowego		Powierzchnia (ha)	Udział (%)
II klasy bonitacyjnej		10,44	0,74
	orne (RII)	8,61	0,57
	łąki (ŁII)	0,64	0,04
	pastwiska (PsII)	1,19	0,13
III klasy bonitacyjnej		647,89	43,24
	orne (RIIIa)	100,55	6,71
	orne (RIIIb)	357,51	23,86
	łąki (ŁIII)	22,73	1,52
	pastwiska (PsIII)	167,10	11,15
IV klasy bonitacyjnej		687,90	45,91
	orne (RIVa)	395,48	26,39
	orne (RIVb)	132,19	8,82
	łąki (ŁIV)	31,14	2,08
	pastwiska (PsIV)	129,09	8,62
V i VI klasy bonitacyjnej		151,38	10,10
	orne (RV)	67,90	4,53
	orne (RVI)	0,83	0,06
	łąki (ŁV)	15,85	1,06
	łąki (ŁVI)	1,85	0,12
	pastwiska (PsV)	62,80	4,19
	pastwiska (PsVI)	2,15	0,14
Razem		1497,61	100,00

Źródło: Mapa ewidencji gruntów i budynków powiatu cieszyńskiego, stan 2024 r.

II. 4. WODY

Wody podziemne

Wody podziemne występują w osadach przepuszczalnych tworzących: czwartorzędowe, neogeńskie, jurajskie oraz kredowe piętra wodonośne.

Czwartorzędowe piętro wodonośne budują głównie osady rzeczne doliny Olzy. Wykształcone są one w postaci otoczków oraz żwirów i piasków, poza korytami górne partie żwirów i piasków bywają niekiedy zaglinione. Zasilanie wód podziemnych tego piętra odbywa się poprzez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych, a także infiltrację wód powierzchniowych (cieków). Poziom wodonośny w sąsiedztwie rzek uzależniony jest ściśle od ich stanów. Poziom wodonośny występuje na ogół na głębokości 5-15 m poniżej powierzchni terenu. Wody omawianego poziomu związane z utworami terasowymi (holoceńskimi) i wodnolodcowymi stanowią ciągły horyzont o charakterze swobodnym. Potencjalna wydajność studni wierconej wynosi w dolinie Olzy 2-5 m³/h. Stopień zagrożenia wód zanieczyszczeniami z powierzchni jest wysoki lub bardzo wysoki

(brak izolacji). Jakość wód w poziomach czwartorzędowych jest średnia (II klasa). Wymagają one prostego uzdatnienia.

Kredowo-jurajskie piętro wodonośne zbudowane jest z utworów fliszowych. Poziom wodonośny stanowi strefa przypowierzchniowa zbudowana ze spękanych wapieni i piaskowców zawierających wkładki łupków ilasto-marglistych o miąższości do 60 - 80 m. Średnia miąższość warstwy wodonośnej wynosi ok. 15 m. Zasilanie fliszowego poziomu wodonośnego odbywa się w drodze bezpośredniej infiltracji opadów atmosferycznych na wychodniach spękanych piaskowców i wapieni, a także poprzez pokrywę zwietrzelinową o miąższości na ogół 1 - 3 m. Zwierciadło wody poziomu fliszowego jest rozczłonkowane, tzn. nie ma charakteru ciągłego. Przepływ wód podziemnych w osadach fliszowych odbywa się w strefie spękanej i zeszczelinowanej zgodnie z morfologią terenu, tzn. w kierunku dolin rzecznych. Potencjalna wydajność studni wierconej wynosi podobnie jak w dolinie Olzy 2-5 m³/h. Stopień zagrożenia wód jest wysoki, natomiast jakość wód jest na ogół dobra (Ib), wody te zwykle nie wymagają uzdatniania.

Na terenie miasta nie wydzielono Głównych lub Lokalnych Zbiorników Wód Podziemnych. Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych analizowany teren wchodzi w skład JCWPd nr PLGW6000155.

Na terenie miasta znajdują się dwa ujęcia wód podziemnych:

- Studnia S1 na terenie Zakładu Przetwórstwa Mięsnego Jan Bieleś, przy ul. P. Dombke. Dla tego ujęcia ustanowiona została strefa ochrony bezpośredniej o rozmiarach 2 m na 2 m. Pozwolenie wodnoprawne dla tego ujęcia, wraz z ustanowieniem strefy ochrony bezpośredniej wydane zostało 29 kwietnia 2019 r. Decyzją Dyrektora Zarządu Zlewni Wód Polskich w Gliwicach nr GL.ZUZ.1.421.499.2018.PW/AK. Studnia ujmuje wody czwartorzędowe z głębokości 3,85 m. Woda z ujęcia służy do celów socjalnobytowych i gospodarczych;
- Studnia S4 na terenie Rodzinnych Ogrodów Działkowych „Złocień”, położonych w rejonie ul. Zamarskiej. Dla ujęcia została ustanowiona strefa ochrony bezpośredniej o rozmiarach 3,5 m na 2,5 m. Pozwolenie wodnoprawne dla tego ujęcia, wraz z ustanowieniem strefy ochrony bezpośredniej wydane zostało 28 grudnia 2020 r. Decyzją Dyrektora Zarządu Zlewni Wód Polskich w Gliwicach nr GL.ZUZ.1.4210.264.2020.AD. Studnia ujmuje wody jurajsko-kredowe z głębokości 31,5 m. Woda z ujęcia służy do celów socjalnobytowych, z wyłączeniem spożycia oraz do podlewania ogrodów.

Cieszyn zaopatrywany jest w wodę z ujęcia położonego poza terenem miasta, w Pogórze, w gminie Skoczów. W przypadku wystąpienia przerw w dostawie wody z tego ujęcia dostarczana jest ona z terenu Republiki Czeskiej lub z ujęcia wody na zbiorniku Wisła Czarne.

Wody powierzchniowe

Cieszyn położony jest w dorzeczu Odry nad jej prawobrzeżnym dopływem, rzeką Olzą. Na wschód od terenu miasta przebiega dział wodny I stopnia między dorzeczami Wisły i Odry. Teren miasta odwadniany jest przez rzekę Olzę i jej dopływy: Bobrówkę i Puńcówkę wraz z szeregiem mniejszych cieków.

Olza, której całkowita długość wynosi 86,2 km, a powierzchnia zlewni 1117,6 km² ma swoje źródła w Koniakowie w gminie Istebnej. Uchodzi ona do Odry na północ od Bogumina, koło wsi Olza. Średni spadek rzeki wynosi 0,67%, średni przepływ przy ujściu ok. 10 m³/s. Pierwsze 16 km biegu Olzy przebiega na terenie Istebnej, w granicach Polski. W górnym biegu w granicach Czech,

od Jabłonkowa po Trzyniec Olza tworzy granicę między Beskidem Śląskim a Beskidem Śląsko-Morawskim. W biegu środkowym, od Cieszyna do Karwiny oraz w dolnym, od Zawady po ujście do Odry, korytem Olzy biegnie granica polsko-czeska. Rzeka Olza płynie w obrębie szerokiej doliny, która ukształtowała się w obrębie uskoków tektonicznych. Powierzchnia terenu opada do doliny Olzy stromymi stokami, z których część na terenie miasta posiada dużą wartość przyrodniczą, zostały tu utworzone rezerваты przyrody, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i użytki ekologiczne. Rzeka, pomimo, że na dużej części terenu miasta jest uregulowana posiada charakter górski, co szczególnie uwidacznia się w okresie wezbrań powodziowych.

Bobrówka ma źródła na terenie gminy Goleszów, pod Górą Chełm w Godziszowie. Rzeka wpływa na teren miasta pomiędzy Gułdowami i Mnisztwem, a następnie płynie przez centralną część miasta, uchodząc do Olzy. Dolina Bobrówki, podobnie jak dolina Olzy, ze względu na swoje ukształtowanie terenu została silnie przekształcona, ulokowane zostały tu drogi (ul. Bielska, ul. Stawowa) i linie kolejowe, a także liczna zabudowa usługowa, produkcyjna i mieszkaniowa. Do Bobrówki uchodzą Boguniówka i Kraśnianka z Bielowcem. Cieki te posiadają charakter naturalnych potoków górskich, tylko miejscami uregulowanych czy umocnionych, zwłaszcza w dolnych biegach. Na Kraśniance, w rejonie ul. Wiślańskiej utworzono jedyny w mieście większy kompleks stawów o powierzchni ok. 7,7 ha.

Południową część miasta odwadnia Puńcówka z jej dopływem Glinikiem. Glinik płynie na terenie Cieszyna pomiędzy ul. Jastrzębią, a ul. Odległą, ale uchodzi do Puńcówki już na terenie gminy Goleszów. W dolinie Glinika znajdują się trzy niecki niewielkich stawów paciorkowych, obecnie jednak pozbawione wody i zarośnięte. Puńcówka wpływa na teren miasta w rejonie ul. W. Reymonta, znajduje się tu jaz, służący prawdopodobnie dawniej do piętrzenia wody dla znajdującego się w pobliżu zakładu. Puńcówka uchodzi do Olzy w rejonie Parku Sportowego i Mostu Sportowego. Z Puńcówką i Olzą w tym rejonie związanych jest kilka kanałów i młynówek, w tym z niewielkim zbiornikiem Zalewu Kajakowego. Przed kąpieliskiem miejskim i boiskiem do tenisa, w rejonie rezerwatu „Lasek Miejski and Puńcówką” rozpoczyna się kanał Młynówka, który przepływając blisko centrum, w pobliżu ul. Przykopa i pod Wzgórzem Zamkowym łączy się z Bobrówką w rejonie zakładów Energetyki Cieszyńskiej.

W granicach Cieszyna zlokalizowanych jest kilkadziesiąt niewielkich oczek wodnych, położonych w dolinach cieków, które jednak nie mają większego wpływu na sieć hydrograficzną, wpływają jednak korzystnie na bioróżnorodność obszaru. Zajmują one łącznie 2,5 ha. Jedynie w rejonie Gułdów znajduje się większy powierzchniowo kompleks czterech stawów o łącznej powierzchni 7,7 ha, układający się w zespół stawów łańcuchowych (stawy „Rybitwa 1”, „Rybitwa 2”, „Czajka” i „Mewa”).

Na terenie miasta znajdują się 2 ujęcia wód powierzchniowych. Pierwsze, zlokalizowane na Kraśniance, zaopatruje w wodę stawy przy ul. Wiślańskiej, drugie na Olzie zaopatruje w wodę przemysłową zakłady Polifarb. Dla tych ujęć nie ustanowiono stref ochronnych.

Według krajowego podziału na jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) do celów gospodarki wodnej, na tym obszarze, znajdują się zlewnie następujące JCWP:

PLRW60000411453 Olza od Ropiczanki do granicy,

PLRW60000711449 Bobrówka,

PLRW6000061146999 Piotrówka.

Zagrożenie powodziowe

Mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego, publikowane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”, obejmują w granicach miasta dolinę Warty. Mapy te wskazują:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat ($Q=10\%$) - 30,0 ha;
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat ($Q=1\%$) - 87,2 ha;
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat ($Q=0,2\%$) - 133,82 ha.

Obszary zagrożone powodzią o prawdopodobieństwie 1% i 10% , stanowią obszary szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu ustawy Prawo wodne. Zgodnie z artykułem 166.1 Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 ze zm.) projekty m.in.: planu ogólnego gminy, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, gminnych programów rewitalizacji, decyzji o warunkach zabudowy oraz decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego – wymagają uzgodnienia z Wodami Polskimi w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią. Dokonując uzgodnień uwzględnia się prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi, poziom zagrożenia powodziowego, proponowaną zabudowę i zagospodarowanie terenu położonego na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, a także jego aktualne zagospodarowanie i dotychczasowe przeznaczenie.

Tereny $Q=10\%$ obejmują praktycznie koryta cieków Olzy i Bobrówki. Jedynie w północno-zachodniej części miasta, na zachód od ul. Frysztańskiej, w rejonie oczyszczalni ścieków, zasięg tych wód sięga nieco szerzej, ale również pozostaje w granicach terenów zadrzewionych doliny Olzy, niezabudowanych. Zasięg wód o prawdopodobieństwie $Q=1\%$ jest szerszy. Na północ od mostu na trasie S52 obejmuje niemal całość terenów zadrzewień pomiędzy Olzą, a ul. Frysztańską, jest to bowiem naturalna dolina zalewowa rzeki, ale także teren zakładów Polifarb Cieszyn. Na południe od mostu na S52 zasięgiem zalewu $Q=1\%$ objętych jest również część terenów zabudowanych, przemysłowych, sportowo-rekreacyjnych i parków. Narażony na zalanie jest rejon zakładu Deadong System, rejon ul. Łąkowej, rejon Alei Piastowskiej i rejon Hali Widowisko-Sportowej. Na południe od ul. Zamkowej narażone na zalanie są tereny pomiędzy rzeką, a ul. J. Łyska i ul. Przykopa, m.in. zakłady Celma, stadion miejski oraz fragmenty znajdujących się tu parków. W dolinie Bobrówki zasięg wód $Q=1\%$ podobnie jak w przypadku wód $Q=10\%$ nie wykracza poza koryto tej rzeki.

Wystąpienie powodzi lub podtopień wodami opadowymi poza dolinami Olzy i Bobrówki może się potencjalnie zdarzyć również w dolinach mniejszych cieków. Ryzyko wystąpienia tego typu zdarzeń nie zostało rozpoznane. Trzeba mieć jednak na uwadze, że prawdopodobieństwo wystąpienia silnego opadu w krótkim czasie (deszczu nawalnego), ze względu na ocieplenie klimatu cały czas wzrasta. Wystąpienie takiego opadu może prowadzić do tzw. powodzi błyskawicznych, charakterystycznych dla małych zlewni. Aby zapobiec skutkom takich wezbrań zasadne jest ograniczanie inwestycji, a zwłaszcza zabudowy w dnach dolin rzecznych oraz w osiach suchych dolinek denudacyjnych.

W kontekście ochrony przeciwpowodziowej zasadne są działania na rzecz ochrony retencji dolinowej (umożliwienie swobodnego rozlewania się wód wezbraniowych na terenach łąk oraz zieleni naturalnej), a także poprzez budowę małych, w tym suchych zbiorników retencyjnych.

II. 5. KLIMAT

W regionalizacji rolniczo-klimatycznej R. Gumińskiego (zmodyfikowanej przez J. Kondrackiego) Cieszyn położony jest w dzielnicy Podkarpackiej. Wg regionalizacji klimatycznej W. Wiszniewskiego i W. Chełkowskiego Cieszyn położony jest w regionie Karpackim. Klimat Cieszyna charakteryzuje się znaczną zmiennością, największy wpływ na kształtowanie warunków pogodowych tego obszaru wywierają masy powietrza znad Atlantyku.

Według danych ze stacji meteorologicznej w Bielsku-Białej, z wielolecia 1991-2020, parametry charakteryzujące warunki klimatyczne przedstawiają się następująco:

- średnia roczna temperatura powietrza 9,0°C
- średnia roczna minimalna temperatura powietrza 4,9°C
- średnia roczna maksymalna temperatura powietrza 13,3°C
- średnia temperatura najcieplejszego miesiąca (lipca) 18,7°C
- średnia temperatura najchłodniejszego miesiąca (stycznia) -0,9°C
- absolutne maksimum temperatury dobowej 36,4°C (08.08.2013)
- absolutne minimum temperatury dobowej -26,0°C (28.12.1996)
- liczba dni z temperaturą maksymalną < 0°C 31,7
- liczba dni z temperaturą maksymalną >25°C 40,1
- średni opad roczny 998,3 mm
- najwyższy średni opad miesięczny (lipiec) 143,2 mm
- najniższy średni opad miesięczny (styczeń, grudzień) 45,2 mm
- maksymalna dobowa suma opadu 162,7 mm (16.05.2010)

Roczny rozkład opadów wykazuje dość dużą zmienność, najwyższe średnie miesięczne sumy opadów notuje się w czerwcu (131 mm) i lipcu (143 mm), a najniższe w grudniu (45 mm), styczniu (45 mm) i lutym (46 mm).

Kierunki wiatrów nawiązują do ogólnej cyrkulacji atmosferycznej i są lokalnie modyfikowane przez rzeźbę i zabudowę terenu. Przeważają wiatry z sektora zachodniego (W, SW, NW) wiejące w ponad 48,5% dni w roku, natomiast udział wiatrów pozostałych wynosi: wiatry z kierunków N, NE i E 35,4% oraz wiatry SE i S 19,2%, średnie prędkości wiatrów wynosiły 3,3 m/s. Procentowy udział dni z ciszą wynosił zaledwie 1,3%.

Warunki klimatyczne ulegają zmianom w związku z ocieplaniem klimatu. Występuje wyraźny trend wzrostu temperatury powietrza. W porównaniu do wielolecia 1971-2000 nastąpił wzrost średniej temperatury powietrza o blisko 1°C. W związku z powyższym wydłuża się okres wegetacyjny oraz skraca okres grzewczy i czas zalegania pokrywy śnieżnej. Jednocześnie rośnie liczba dni gorących i upalnych. Obserwuje się również wzrost sumy opadów. Jednak przy zwiększonym parowaniu i mniejszej regularności opadów nie zapobiega to wzrostowi zagrożenia suszą, a jednocześnie zwiększa się zagrożenie występowania powodzi, zwłaszcza powodowanych deszczami nawalnymi, gdyż prawdopodobieństwo wystąpienia opadów tego typu – dających duże sumy opadów w krótkim czasie ciągle rośnie.

Na terenie miasta w części północno-wschodniej i południowo-zachodniej występuje topoklimat form wypukłych, charakterystyczny dla otwartych obszarów wysoczyznowych, na których nie ma warunków do tworzenia się zimnego powietrza w nocy. Tereny te charakteryzują się dobrym

przewietrzaniem oraz niewielkim stopniem niebezpieczeństwa wystąpienia przymrozków pochodzenia radiacyjnego lub radiacyjno-adwekcyjnego. Dodatkowo w zdecydowanej większości są to tereny o charakterze rolniczym, z niewielką ilością zabudowy, gdzie dominuje topoklimat terenów rolnych. Przy zachodniej granicy miasta w dolinie rzeki Olzy oraz w dolinach jej dopływów występują topoklimaty form wklęsłych z częstymi inwersjami temperatury powietrza. Obszary te są w największym stopniu narażone na niebezpieczeństwo przymrozków pochodzenia lokalnego oraz mgły. Są one też bardziej wrażliwe na skutki emisji zanieczyszczeń do powietrza (utrudnione rozpraszanie zanieczyszczeń).

II. 6. BIOSFERA I KRAJOBRAZ

II. 6.1. STRUKTURA PRZYRODNICZA. BIORÓŻNORODNOŚĆ

W rejonie Cieszyna roślinność potencjalną stanowiły:

- niżowe nadrzeczne łągi jesionowo-wiązowe w strefie zalewów epizodycznych (*Ficario-Ulmetum typicum*) – w dolinie Olzy,
- niżowe łągi olszowe i jesionowo-olszowe *Fraxino-Alnetum* – w dolinach pozostałych cieków,
- grądy subkontynentalne lipowo-dębowo-grabowe *Tilio-Carpinetum* odmiana małopolska z bukiem i jodłą, forma podgórska, seria uboga – porastały na terenie miasta połogie wzgórza,
- żyzne buczyny karpackie *Dentario glandulosae-Fagetum* odmiana zachodniokarpacka, forma podgórska – porastały strome zbocza dolin i niższą część stoków schodzących do doliny Olzy i do dolinek mniejszych cieków.

Z pierwotnej roślinności analizowanego terenu pozostały jedynie niewielkie fragmenty reprezentowane przez pojedyncze drzewa bądź też zadrzewienia miejsc niezdatnych do wykorzystania rolniczego i leśnego (głównie doliny cieków, strome zbocza jarów i wąwozów).

Część terenu miasta położona na północ od trasy S52 ma charakter wiejski, w wielu miejscach występuje tu jeszcze zabudowa zagrodowa o rozproszonym charakterze. Bardziej strome zbocza i dna dolin porastają tu lasy i zadrzewienia lub są one wykorzystywane jako łąki i pastwiska, a rzadziej grunty orne. W rezerwacie „Kopiec” rośnie naturalny las bukowy. Z lasem rezerwatu Kopiec łączy się ciąg zadrzewień, które porastają stoki zbocza doliny Olzy pomiędzy ul. Motokrosową i ul. Dziką, tworzą one swoisty korytarz ekologiczny łączący teren rezerwatu i doliny Olzy z zadrzewieniami występującymi na pozostałym obszarze. W tej części miasta występuje więcej tego typu wartościowych zadrzewień, które przetrwały dzięki niedogodnemu dla rolnictwa, leśnictwa i zabudowy ukształtowaniu terenu. Wyróżnić można zadrzewienia doliny Kalembianki (m.in. bardzo strome zbocze na północ od ul. Kościelnej), zadrzewienia stanowiące niejako przedłużenie rezerwatu Kopce na północ i wschód od ul. Gajowej, ul. Bukowej i ul. Zagrodowej czy zadrzewienia dopływów Piotrówki w rejonie ul. Rudowskiej. Kilka zadrzewień schodzi do doliny Bobrówki. Wartościowym elementem przyrodniczym jest dawny kamieniołom w malowniczej dolince Kalembianki w rejonie ul. Majowej (proponowane stanowisko dokumentacyjne). Warto również wspomnieć o nieckach dawnych stawów, które widoczne są w ukształtowaniu terenu dolinki cieków Spod Łysej, która przebiega blisko północnej granicy miasta (pomiędzy ul. Zagrodową i ul. Wrzosey, już na terenie gminy Hażlach).

W centralnej części miasta terenami wolnymi od zabudowy są parki, skwery, ogrody działkowe. Wyróżnić tu należy w szczególności Górę Zamkową, gdzie prócz wartości przyrodniczych (zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Bluszcze na Górze Zamkowej”, który stanowi element parku angielskiego) występują również wspaniałe pozostałości najdawniejszej historii miasta w postaci Zamku, Rotundy Św. Mikołaja i Wieży Piastowskiej, a także pozostałości doliny Olzy przekształcone w parki i tereny sportowo-rekreacyjne. Najbardziej niedostępne stoki zbocza doliny Olzy, z zachowaną pierwotną roślinnością zostały objęte ochroną jako rezerваты „Lasek Miejski nad Puńcówką”, „Lasek miejski nad Olzą”, zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Lasek miejski w Błogocicach” oraz użytek ekologiczny „Łęg nad Puńcówką”. Pomimo, że są to tereny bardzo cenne pod względem przyrodniczym, z zachowaną naturalną roślinnością, to jednak kompozycyjnie stanowią one element zieleni parkowej doliny Olzy. W centralnej części miasta wyróżnić należy jeszcze parki otoczone już terenami zabudowanymi, niezwiązane z doliną Olzy: Park Liburnia, Park Kasztanowy, skwer Ks. Leopolda Marcina Otto przy Kościele Jezusowym, Park przy kościele św. Trójcy, które również są ważnymi elementami zieleni urządzonej. Niezwykle interesującym obiektem zarówno pod względem przyrodniczym, jak i kulturowym jest stary cmentarz żydowski położony przy ul. Hażlaskiej. Prócz bardzo dużej wartości zabytkowej (obiekt ten objęty jest ochroną konserwatorską) posiada on również dużą wartość przyrodniczą. Rośnie tu stary drzewostan, głównie jesionowy nawiązujący do lasów łęgowych wiązowo-jesionowych, w runie rośnie wiele rzadkich i chronionych roślin (geofity), a także zwarte łany bluszczu, który także oplata wiele drzew. W centralnej części miasta znajduje się również siedem większych powierzchni Rodziny Ogródów Działkowych: ROD „Karolinka”, ROD „Wiarus”, ROD „Celma”, ROD „Wzgórze”, ROD „Drukarz”, ROD „Tulipan” i „ROD „Złocień”.

Stopniowo w kierunku wschodnim zwarta zabudowa centrum ulega rozproszeniu i przechodzi w tereny rolne o charakterze wiejskim. Pomiędzy terenami zabudowanymi występują rozległe powierzchnie uprawianych gruntów rolnych, pośród których płyną głęboko wciętymi dolinami poszczególne ciekі: Boguniówka, Kraśnianka, Bielowiec oraz Bobrówka. Na tym terenie przepływa również kilka mniejszych cieków bez nazwy. Zwykle dolinki cieków porośnięte są w otoczeniu zadrzewieniami łęgowymi z dominacją wierzby i olchy i przeważnie mają duże walory krajobrazowe. Pomiędzy poszczególnymi dolinkami doskonale widoczne są grzbiety poszczególnych zaokrąglonych garbów, które również stanowią istotny element malowniczego krajobrazu. W dolinie Kraśnianki, w rejonie ul. Wiślańskiej występuje ciąg czterech stawów. Jest to jedyny większy kompleks stawów na terenie miasta. Na południowy wschód od tych stawów, na stoku doliny Kraśnianki, znajduje się jeszcze jeden ciąg stawów, ale o wiele mniejszy i obecnie mocno zarośnięty szuwarami. W południowo-wschodniej części miasta, przy granicy z gminą Golezów znajdują się dwa większe kompleksy leśne: Las Strzelbin i Las Bielowiec, lasy te jednak w większości mają charakter gospodarczy. Dużą wartość przyrodniczą posiadają natomiast głęboko wcięte dolinki cieków, które podobnie jak w części północnej były trudne do wykorzystania rolniczego i leśnego, położone są one pośród terenów rolnych i często pełnią funkcję dużych remiz śródpolnych. W dnach tych dolinek występują zwykle siedliska łęgowe, zaś na zboczach buczyny lub grądy. W obrębie Lasu Strzelbin występuje dolinka ciekі o interesujących formach geomorfologicznych. Z kolei w obrębie Lasu Bielowiec widoczny jest ciąg dawnych stawików z groblami, obecnie niezagospodarowany i porastający lasem łęgowym. Na wzgórzu położonym na wschód od ul. Mlecznej widoczne są wyrobiska stanowiące pozostałość eksploatacji prowadzonej tu na początku XXI w. Eksploatacja doprowadziła do powstania skarp i zagłębień, wyrobiska zarastają zadrzewieniami złożonymi z brzozy, topoli, sosny. Bardzo wartościowym elementem przyrodniczym tej części miasta jest również dolina Bobrówki, w której występuje mozaika łąk i pastwisk oraz zadrzewień, a rzeka miejscami nawet meandruje. Bobrówka traci swój naturalny charakter w rejonie

ul. Bielskiej, w dalszym biegu jest ona już uregulowana, a jej dolina zabudowana i przekształcona. Ze względu na duże walory krajobrazowe i przyrodnicze w tej części miasta został utworzony obszar chronionego krajobrazu „Cieszyńskie Pogórze”.

II. 6.2. KORYTARZE EKOLOGICZNE

Według Opracowania ekofizjograficznego do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego (2015), uwzględniającego koncepcję korytarzy ekologicznych opracowaną przez Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska (Parusel i in. 2007), przez obszar opracowania przebiegają różne typy korytarzy ekologicznych: ichtiologiczne, ornitologiczne, chiropterologiczne oraz korytarze spójności obszarów chronionych.

Korytarze ichtiologiczne

Przez analizowany obszar przebiega ponadregionalny korytarz ichtiologiczny „Olza”. Obejmuje on naturalne koryto rzeki Olzy na całej jej długości (87,9 km), częściowo w granicach regionu wodnego Górnej Odry a częściowo na terenie Republiki Czeskiej. Korytarz ten stanowi II rzędowy szlak migracji ryb dwuśrodowiskowych oraz jednośrodowiskowych. Korytarz na terenie wsi Istebna jest drożny, wymaga jednak przywrócenia drożności w środkowym biegu Olzy celem połączenia ze sobą ważnych obszarów z punktu widzenia ochrony ichtiofauny: Ostoja Olzy Źródłowej, Ostoja Olzy Dolnej, obszar Natura 2000 Graniczny Meander Odry (PLH240013) i obszar chronionego krajobrazu w Republice Czeskiej CHKO Poodří (pośrednio). Pozwoli na funkcjonalną łączność populacji ryb jednośrodowiskowych zlewni Olzy z populacjami ryb zasiedlającymi Odrę i ostoje ichtiofauny zlewni Odry, a w przyszłości (po odtworzeniu korytarza Środkowej Odry) umożliwi odtworzenie historycznych szlaków migracji ryb dwuśrodowiskowych pomiędzy wymienionymi ostojami a morzem Bałtyckim.

Korytarze ornitologiczne

Wyznaczone korytarze ornitologiczne obejmują szlaki migracji ptaków oraz przystanki pośrednie. Korytarze ornitologiczne wyznaczono na podstawie obecności i liczebności gatunków wskaźnikowych, wybranych na podstawie ich statusu zagrożenia w Polskiej czerwonej księdze zwierząt. Przystanki pośrednie (ostoje) to ważne miejsca odpoczynku i żerowania ptaków, zwłaszcza w okresie przelotów.

Północna część miasta znajduje się w obrębie ponadregionalnego korytarza ornitologicznego „Dolina Górnej Wisły”. Dolina Wisły i jej otoczenie ma główne znaczenie dla migrujących ptaków wodno-błotnych, szczególnie dla ptaków siewkowatych. Jest to szlak przelotu na południe i południowy-wschód (szlak bałkański)

Korytarze chiropterologiczne

Najlepszymi liniowymi elementami krajobrazu wykorzystywanymi przez nietoperze jako korytarze są rzeki, zwłaszcza te o zadrzewionych brzegach oraz drogi. Ten ostatni element niesie jednak za sobą duże zagrożenie dla nietoperzy, które giną w wyniku kolizji z pojazdami.

W województwie śląskim podjęto próbę wyznaczenia korytarzy chiropterologicznych o randze lokalnej, które zapewniają potencjalne możliwości przemieszczania się nietoperzy między kryjówkami dziennymi a żerowiskami oraz korytarzy o randze regionalnej, które łączą ze sobą miejsca schronień nietoperzy (kolonie lęgowe, zimowiska, miejsca rojenia).

Przez miasto przebiegają tzw. korytarze lokalne. Biegą one głównie wzdłuż dolin Olzy i Bobrówki oraz obrzeżami kompleksów leśnych w północno-zachodniej części miasta.

Korytarze spójności obszarów chronionych

Korytarze spójności obszarów chronionych stanowią obiekty niezbędne dla zapewnienia wzajemnej łączności wielkoprzestrzennych form ochrony przyrody w województwie śląskim (przy uwzględnieniu stanu systemu obszarów chronionych na 30 lipca 2007 r.).

Przez analizowany obszar przebiegają korytarze spójności obszarów chronionych: rangi międzynarodowej - „Olza-Odra” (M33) i „Puńcówka” (M34) oraz krajowej - „Olza” (K11).

Wśród wytycznych dla ochrony, udrażniania i zagospodarowania korytarzy spójności zaproponowano objęcie ich ochroną w formie obszarów chronionego krajobrazu oraz opracowanie planów ochrony tych obszarów, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki kształtowania, utrzymania i przywracania funkcji korytarzowej.

II. 6.3. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY

Rezerwat przyrody Lasek miejski nad Olzą

Obszar utworzony został Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 21 października 1961 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody, które zostało zmienione Rozporządzeniem Wojewody Śląskiego Nr 1/08 z dnia 15 stycznia 2008 r., opublikowanym w Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 12, poz. 319 z dnia 25 stycznia 2008 r., ma powierzchnię 4,08 ha. Obejmuje wąski pas lasu liściastego rosnący na zachodnim, stromym zboczu doliny Olzy w południowej części Cieszyna, na zachód od ul. Łowieckiej. Teren został objęty ochroną w celu zachowania występującej tam populacji cieszyńnianki wiosennej *Hacquetia epipactis* oraz fragmentu lasu o charakterze grądu. W runie poza cieszyńnianką obficie występują rośliny typowe dla lasów liściastych takie, jak bluszcz pospolity *Hedera helix*, śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis*, parzydło leśne *Aruncus sylvestris*, listera jajowata *Listera ovata*, kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*, konwalia majowa *Convallaria majalis*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, kalina koralowa *Viburnum opulus*, pierwiosnka wyniosła *Primula elatior*, przyłuszczka pospolita *Hepatica nobilis*. Rezerwat nie ma opracowanego planu ochrony.

Rezerwat przyrody Lasek miejski nad Puńcówką

Utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego nr 197 z dnia 21 października 1961 r., zmienionym Rozporządzeniem Nr 58/06 Wojewody Śląskiego z dnia 6 listopada 2006 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Utworzony został w celu ochrony populacji cieszyńnianki wiosennej oraz naturalnego grądu (z jesionem wyniosłym, dębem, grabem, lipą, klonem zwyczajnym i polnym, wiązem górskim i pospolitym oraz jaworem). Obecnie jako panujący na obszarze rezerwatu jest podgórski las brzostowo-jesionowy. Tego typu las występuje na terenie Słowenii, Austrii i Czech, natomiast w Polsce został stwierdzony wyłącznie na obszarze Pogórza Cieszyńskiego. Flora tego rezerwatu liczy 184 gatunki roślin naczyniowych, w tym gatunki podlegające ochronie: obrazki alpejskie, bluszcz pospolity, barwinek pospolity, lilia złotogłów, śnieżyczka przebiśnieg, listera jajowata, kruszyna pospolita, kalina koralowa, pierwiosnka wyniosła, kopytnik pospolity oraz najszlachetniejszy okaz rezerwatu – cieszyńnianka wiosenna. Ta ostatnia najchętniej występuje w południowej części rezerwatu, wśród najlepiej zachowanych fragmentów lasu grądowego. Rezerwat obejmuje izolowany kompleks leśny o powierzchni 7,74 ha, położony na prawym brzegu doliny Olzy, pomiędzy ulicami 3 Maja, Ignacego Kraszewskiego, Błogocką i Aleją Jana Łyska. Przez jego teren przepływają potok Puńcówka oraz kanał Młynówka. Rezerwat znajduje

się pod silnym negatywnym oddziaływaniem człowieka. Przylega do centrum miasta oraz zabudowań fabrycznych, budynków publicznych i ośrodków sportowo-rekreacyjnych. Na obszar objęty ochroną wkraczają liczne gatunki roślin rosnących w miejscach przekształconych przez człowieka. Ponadto rezerwat wykorzystywany jest jako park miejski, szczególnie w jego północnej części. Od strony południowo-zachodniej do rezerwatu przylega ponadhektarowa część lasu objęta ochroną jako użytek ekologiczny Łęg nad Puńcówką.

Rezerwat przyrody Kopce

Rezerwat leśny utworzony w 1953 roku Zarządzeniem Ministra Leśnictwa w sprawie uznania za rezerwat przyrody opublikowanym w MP Nr A-1 poz. 21 z dnia 18 grudnia 1953 r. Obejmuje kompleks leśny o powierzchni 14,7 ha, położony na zboczu i wierzchowie prawobrzeżnej doliny Olzy, w północnej części miasta. Na terenie rezerwatu występują trzy zbiorowiska leśne: grąd subkontynentalny, buczyna karpacka oraz łęg jesionowo-wiązowy w miejscach najwilgotniejszych. W części grądowej, w drzewostanie dominują grab *Carpinus betulus* i dąb szypułkowy *Quercus robur*. Mniej licznie występują lipa drobnolistna *Tilia cordata*, klon polny *Acer campestre*, jawor *Acer pseudoplatanus*, modrzew *Larix sp.*, wiąz górski *Ulmus glabra*. W podszyciu występują czeremcha zwyczajna *Padus avium*, głóg jedno- i dwuszyjkowy *Crateagus sp.* oraz leszczyna *Corylus avellana*. W runie występuje cieszynianka wiosenna *Hacquetia epipactis* oraz liczne gatunki grądowe. Drzewostan buczyny karpackiej tworzony jest głównie przez buk pospolity *Fagus sylvatica*, z domieszką jaworu *Acer pseudoplatanus*, klonu zwyczajnego *Acer platanoides*, jesionu *Fraxinus excelsior* i świerka *Picea abies*. W podszyciu występuje bez czarna *Sambucus nigra*. W runie spotkać można żywiec gruczołowaty *Dentaria glandulosa* i czosnek niedźwiedzi *Allium ursinum*. Spośród gatunków objętych ochroną w rezerwacie występują: wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum*, gnieźnik leśny *Neottia nidus-avis*, bluszcz pospolity *Hedera helix*, kukulka Fuchsa *Dactylorhiza fuchsii*, kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*, kalina koralowa *Viburnum opulus*, storczyk trójzębny *Orchis tridentata*, gnieźnik leśny *Neottia nidus-avis*, marzanka wonna *Galium odoratum*, pierwiosnka wyniosła *Primula elatior*, konwalia majowa *Convallaria majalis*, kopytnik zwyczajny *Asarum europaeum*, śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis*, obrazki alpejskie *Arum alpinum*, skrzyp olbrzymi *Equisetum telmateia*, parzydło leśne *Aruncus sylvestris*, przytulia wonna *Galium odoratum*, przyłaszczka pospolita *Hepatica nobilis*. Na jednym ze zboczy wąwozu znajduje się jaskinia „Schronisko w Markłowicach” o długości ok. 5 m.

Obszar chronionego krajobrazu Cieszyńskie Pogórze

Wyznaczony Uchwałą Rady Miejskiej Cieszyna Nr XIII/112/07 z dnia 27 września 2007 roku w sprawie wprowadzenia ochrony w drodze wyznaczenia obszaru chronionego krajobrazu. Obszar ma powierzchnię 827 ha i obejmuje wschodnią część miasta. Celem ochrony obszaru chronionego krajobrazu jest zachowanie wyróżniającego się pagórkowatego krajobrazu o znaczących walorach estetycznych i zróżnicowanych ekosystemach, pełniących funkcję korytarzy ekologicznych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

Obszar Chronionego Krajobrazu został podzielony na trzy strefy krajobrazowe:

- Strefa A – tereny objęte różnymi formami ochrony przyrody, tereny ekosystemów leśnych oraz tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej i tereny dolin wybranych cieków wodnych,
- Strefa B – tereny otwarte, tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej inne niż wchodzące w skład strefy A, tereny istniejącej i planowanej do urządzenia zieleni miejskiej
- Strefa C – tereny zabudowane oraz pozostałe tereny niezakwalifikowane do strefy A i B.

Na terenach strefy A ustalono następujące działania w zakresie czynnej ochrony obszaru chronionego krajobrazu:

- zachowanie istniejących i tworzenie nowych form ochrony przyrody;
- zachowanie i ochronę cennych biocenoz oraz stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
- zachowanie wyróżniających się tworów przyrody nieożywionej;
- zachowanie koryt cieków wodnych w stanie maksymalnie zbliżonym do naturalnego oraz prowadzenie prac regulacyjnych cieków wodnych tylko w zakresie niezbędnym dla ochrony przeciwpowodziowej i w oparciu o zasady dobrej praktyki utrzymania rzek i potoków górskich;
- utrzymanie i tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków wodnych raz wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zakrzewień i zadrzewień, jako naturalnej
- spływu substancji biogennej,
- utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych oraz zwartych zadrzewień śródpolnych i zakrzewień występujących w ewidencji gruntów, jako tereny oznaczone symbolem Lz;
- zachowanie istniejących korytarzy ekologicznych w systemie powiązań przyrodniczych;
- ochrona walorów krajobrazowych oraz zachowanie istniejących punktów i ciągów widokowych.

Na terenach strefy B ustalono następujące działania w zakresie w zakresie czynnej ochrony obszaru chronionego krajobrazu:

- zachowanie istniejących i tworzenie nowych form ochrony przyrody;
- zachowanie i ochronę cennych biocenoz oraz stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
- zachowanie wyróżniających się tworów przyrody nieożywionej;
- zachowanie koryt cieków wodnych w stanie maksymalnie zbliżonym do naturalnego oraz prowadzenie prac regulacyjnych cieków wodnych tylko w zakresie niezbędnym dla ochrony przeciwpowodziowej i w oparciu o zasady dobrej praktyki utrzymania rzek i potoków górskich;
- utrzymanie i tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków wodnych oraz wokół zbiorników wodnych, w postaci pasów zakrzewień i zadrzewień, jako naturalnej obudowy biologicznej, celem zwiększenia bioróżnorodności oraz ograniczenia spływu substancji biogennej;
- zalesianie i zadrzewianie gruntów mało przydatnych do produkcji rolnej i nie przeznaczonych na inne cele, z wyłączeniem terenów, na których występują nieleśne siedliska przyrodnicze podlegające ochronie, siedliska gatunków roślin, grzybów i zwierząt związanych z ekosystemami nieleśnymi, a także miejsca pełniące funkcje punktów i ciągów widokowych na terenach o dużych wartościach krajobrazowych;
- kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez zachowanie mozaiki pól uprawnych, miedz, płątów wieloletnich ziołorośli, a także ochronę istniejących oraz formowanie nowych zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych;

- kształtowanie i rozwój terenów zieleni celem stworzenia ciągłości systemu przyrodniczego miasta dla poprawy warunków życia mieszkańców, wypoczynku i rekreacji;
- zachowanie istniejących korytarzy ekologicznych w systemie powiązań przyrodniczych;
- ochrona walorów krajobrazowych oraz zachowanie istniejących punktów i ciągów widokowych.

Na terenach strefy C ustalono następujące działania w zakresie czynnej ochrony obszaru chronionego krajobrazu:

- zachowanie i ochronę cennych biocenoz oraz stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
- kształtowanie i rozwój terenów zieleni celem stworzenia ciągłości systemu przyrodniczego miasta dla poprawy warunków życia mieszkańców, wypoczynku i rekreacji;
- ochrona walorów krajobrazowych oraz zachowanie istniejących punktów i ciągów widokowych.

W obrębie strefy A obowiązują następujące zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;

W obrębie strefy B obowiązują zakazy spośród wyżej wymienionych: nr 1, 3, 6 i 7. W obrębie strefy C obowiązują zakazy nr 1 i 7.

Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Lasek miejski w Błogocicach

Obszar chroniony na podstawie Uchwały Rady Miejskiej w Cieszynie Nr LVII/556/02 z dnia 5 września 2002 r. w sprawie wprowadzenia ochrony w drodze uznania za zespół przyrodniczo-krajobrazowy, opublikowanej w Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 66, poz. 2396 z dnia 30 września 2002

roku. Obejmuje fragment skarpy doliny Olzy o powierzchni 4,3 ha. Teren ten stanowi łącznik między rezerwatami „Lasek miejski nad Olzą” oraz „Velke Doly” położonym w Czeskim Cieszynie i został utworzony celem zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych krajobrazu zbocza doliny rzeki Olzy, porośniętego lasami grądowymi i łągowymi. Wierzchowinę nad skarpgą porastają lasy grądowe, skarpgę zajmują zboczowe lasy lipowo-klonowe, a na terasach zalewowych Olzy występują lasy łągowe. Stwierdzono tu występowanie 175 gatunków roślin naczyniowych, w tym 56,8% stanowiły gatunki typowo leśne, 28% rośliny łąkowe, a 9,7% rośliny synantropijne. Na terenie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego stwierdzono występowanie następujących gatunków roślin chronionych: obrazki alpejskie *Arum alpinum*, buławnik wielkokwiatowy *Cephalanthera damasonium*, wawrzynek wilczczyko *Daphne mezereum*, bluszcz pospolity *Hedera helix*, paprotka zwyczajna *Polypodium vulgare*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, przytulia wonna *Galium odoratum*, przylaszcza pospolita *Hepatica nobilis*, pierwiosnka wyniosła *Primula elatior*, kalina koralowa *Viburnum opulus*, cieszynianka wiosenna *Hacquetia epipactis*, czosnek niedźwiedzi *Allium ursinum*, listera jajowata *Listera ovata*, buławnik wielkokwiatowy *Cephalanthera damasonium*.

Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Bluszcze na Górze Zamkowej

Obszar chroniony na podstawie Uchwały Rady Miejskiej Cieszyna Nr V/54/2003 z dnia 23 stycznia 2003 r. w sprawie wprowadzenia ochrony w drodze uznania za zespół przyrodniczo-krajobrazowy, opublikowanej w Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 11, poz. 413 z dnia 3 marca 2003 r. Ochroną objęty jest południowo-zachodni stok Góry Zamkowej, od strony rzeki Olzy. Powierzchnia obiektu wynosi 0,4 ha. Celem ochrony jest zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu zadrzewionego stoku Góry Zamkowej ze stanowiskiem bluszczu pospolitego z licznymi okazami zakwitającymi. Głównym zagrożeniem dla tego obszaru jest niestabilność podłoża i stosunkowo niewielka miąższość gleby. Wpływa to na niedostateczne umocowanie drzew w podłożu skutkiem czego są częste ich wywroty.

Użytek ekologiczny Łęg nad Puńcówką

Ustanowiony na mocy uchwały Rady Miejskiej Cieszyna Nr V/53/2003 z dnia 23 stycznia 2003 r. w sprawie wprowadzenia ochrony w drodze uznania za użytek ekologiczny ogłoszonej w Dz. Urz. Woj.Śl. Nr 11 z 2003 r., poz. 412 z dnia 3 marca 2003 r., położony jest w zakolu rzeki Puńcówki i obejmuje fragment terasy zalewowej, przylega do rezerwatu „Lasek miejski na Puńcówką”. Użytek ma powierzchnię ok. 1 ha. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu łągowego z zachodzącymi naturalnymi procesami lasotwórczymi, rosnącego na tarasie zalewowym Puńcówki. Obszar terasy porośnięty jest olszą szarą w wieku do 30 lat. Pojedynczo występują wierzby *Salix sp.* i klony jesionolistne *Acer negundo*. Wśród roślin zielnych spotkać można: świerżabek orzęsiony *Chaerophyllum hirsutum*, knieć błotną *Caltha palustris*, lepiężnik różowy *Petasites hybridus*, piżmaczek wiosenny *Adoxa moschatellina*, bodziszek żałobny *Geranium phaeum*, kielisznik zaroślowy *Calystegia sepium* oraz inwazyjny rdest ostrokończysty *Reynoutria japonica*. Na terenie użytku ekologicznego przebiega proces sukcesji naturalnej w kierunku lasu łągowego.

Użytek ekologiczny Łąki na Kopcach

Ustanowiony na mocy uchwały Rady Miejskiej w Cieszynie Nr V/52/2003 z dnia 23 stycznia 2003 r. w sprawie wprowadzenia ochrony w drodze uznania za użytek ekologiczny, opublikowanej w Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 11 poz. 411 z 2003 r. z dnia 3 marca 2003 r., położony w Boguszowicach, na prawym zboczach doliny Olzy, przylega do południowej granicy rezerwatu „Kopce”. Celem ochrony jest

zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych obszaru łąk oraz lasów i zadrzewień z licznymi gatunkami roślin i zwierząt rzadkich i chronionych. Obejmuje łąki, zarośla i niewielkie zadrzewienia, występuje tu zbiorowisko murawy kserotermicznej. Na obszarze obiektu odnotowano prawie 70 gatunków rzadkich roślin naczyniowych, w tym 14 gatunków chronionych: cieszyńska wiosenna *Hacquetia epipactis*, dziewięcił bezłodygowy *Carlina acaulis*, centuria pospolita *Centaureum erythraea*, goryczka krzyżowa *Gentiana cruciata*, skrzyp olbrzymi *Equisetum telmateia*, pierwiosnka wyniosła *Primula elatior*, pierwiosnka lekarska *Primula veris*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, wawrzynek wilczczyko *Daphne mezereum*, marzanka wonna *Galium odoratum*, bluszcz *Hedera helix*, kruszyna *Frangula alnus*, orlik pospolity *Aquilegia vulgaris*, wilżyna ciernista *Ononis spinosa*, obrazki alpejskie *Arum alpinum*, zimowit jesienny *Colchicum autumnale*.

Stanowisko dokumentacyjne odkrywka Cieszynitów

Stanowisko dokumentacyjne ustanowione zostało Uchwałą Nr LVII/555/02 Rady Miejskiej w Cieszynie z dnia 5 września 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 66 poz. 2395). Obejmuje obszar o powierzchni ok. 0,05 ha i położone jest pod estakadą ul. Granicznej (na południowy-wschód od posesji przy ul. Krętej 12 i w rejonie zabytkowego schronu bojowego). Przedmiotem ochrony jest tu odkrywka skał – cieszyнитów o długości ok. 25 metrów i wysokości ok. 3 m, usytuowana na skarpie zbocza. Cieszyнит ma w tym miejscu strukturę grubo-lub średnioziarnistą, o barwie zmieniającej się w zależności od miejscowych zmian proporcji pomiędzy minerałami ciemnymi i jasnymi. W miejscach odsłoniętych odsłonięta dobrze widoczne są w niej czarne, wydłużone słupki – kryształy hornblendy, pirokseny oraz jaśniejsze plagioklasy i skaleniowce. W częściach brzeżnych ściany, cieszyнит jest zwietrzały, stąd miejscami skała pokryta jest naskorupieniami tlenków żelaza powstałych w skutek rozkładu ciemnych minerałów.

Pomniki przyrody

Na terenie miasta Cieszyn ochroną jako pomniki przyrody objętych jest łącznie 97 drzew na podstawie dwunastu uchwał, rozporządzeń, decyzji i orzeczeń z lat 1954 – 2025. Pomniki zostały ustanowione głównie w centralnej części miasta, w obrębie parków miejskich, skwerów. Pojedyncze drzewa objęto ochroną w części wschodniej i północnej miasta.

Tab. 2. Pomniki przyrody

Data utworzenia	Opis pomnika przyrody	Obwód [cm]	Wys. [m]	Lokalizacja	Akt prawny
17.03.1954	Lipa szerokolistna (<i>Tilia platyphyllos</i>)	407	22	Plac Kościelny, na wysokości bocznego wejścia do kościoła Jezusowego	Orzeczenie PWRN w Katowicach R.L.13b/7/54 z dnia 17 marca 1954 r.
3.12.1980	Miłorząb dwukłapowy (<i>Ginkgo biloba</i>) - 2 szt.	314, 286	19, 19	Ul. Błogocka 12, na terenie ogrodu przydomowego	Decyzja Woj. Bielskiego Nr RLS-op-7141p/7/80 z dnia 3 grudnia 1980 r.
31.12.1988	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	390	20	Cieszyn Gułdowy, na lewym brzegu potoku Krasna, w pobliżu drogi - ul. Ustrońskiej	Decyzja Woj. Bielskiego Nr 262 z dnia 31 grudnia 1988 r w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1992-12-28	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	509	24	ul. Chrobrego 1, na terenie ogrodu przy przedszkolu nr 8, za budynkiem gospodarczym, od strony ul. Bobreckiej	Rozporządzenie Nr 7/92 Woj. Bielskiego z dnia 28 grudnia 1992 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody

Data utworzenia	Opis pomnika przyrody	Obwód [cm]	Wys. [m]	Lokalizacja	Akt prawny
1992-12-28	Tulipanowiec amerykański (<i>Liliodendron tulipifera</i>)	405	30	ul. Błogocka 19, na terenie ogrodu przy Katolickiej Szkole Podstawowej, przy ogrodzeniu od strony ul. Błogockiej	Rozporządzenie Nr 7/92 Woj. Bielskiego z dnia 28 grudnia 1992 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1992-12-28	Klon srebrzysty (<i>Acer saccharinum</i>)	405	19	Pl. Wolności 7b, przy budynku LO im. M. Kopernika, od strony ul. Stalmacha	Rozporządzenie Nr 7/92 Woj. Bielskiego z dnia 28 grudnia 1992 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1992-12-28	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>) - 7 szt.	336, 534, 437, 427, 364, 330, 408	20, 23, 23, 23, 23, 29, 25,	Wzdłuż ul. Sportowej, łączącej Al. Piastowską i ul. Mostową	Rozporządzenie Nr 7/92 Woj. Bielskiego z dnia 28 grudnia 1992 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1993-12-22	Topola kanadyjska (<i>Populus canadensis</i>)	443	30	Park Kasztanowy (pomiędzy ul. Górna, Sikorskiego, Wojska Polskiego)	Rozporządzenie Nr 6/93 Woj. Bielskiego z dnia 22 grudnia 1993 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1993-12-22	Buk pospolity (<i>Fagus sylvatica</i> "Purpurea")	305	22	ul. Kraszewskiego 2, w ogrodzie przy Domu Dziecka	Rozporządzenie Nr 6/93 Woj. Bielskiego z dnia 22 grudnia 1993 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1993-12-22	Miłorząb dwukłapowy (<i>Ginko biloba</i>)	267	23	ul. Bobrecka 7, na skwerze pomiędzy budynkami nr 5 i 7	Rozporządzenie Nr 6/93 Woj. Bielskiego z dnia 22 grudnia 1993 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1993-12-22	Miłorząb dwukłapowy (<i>Ginko biloba</i>)	223	22	Park Szpitalny przy Szpitalu Śląskim, ul. Bielska 4, w odległości ok. 8 m od budynku administracyjnego w kierunku południowym	Rozporządzenie Nr 6/93 Woj. Bielskiego z dnia 22 grudnia 1993 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1993-12-22	Wiąz polny (<i>Ulmus minor</i>)	412	25	Park Szpitalny przy Szpitalu Śląskim, ul. Bielska 4, obok bramy wjazdowej od ul. Bielskiej	Rozporządzenie Nr 6/93 Woj. Bielskiego z dnia 22 grudnia 1993 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1993-12-22	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>)	408	20	Na skarpie przy ul. Żwirki i Wigury, w rejonie budynku nr 8	Rozporządzenie Nr 6/93 Woj. Bielskiego z dnia 22 grudnia 1993 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1993-12-22	Lipa szerokolistna (<i>Tilia platyphyllos</i>) - 2 szt.,	412, 415,	29, 26,	Park pod Wałką, przy Al. J. Łyska, na wysokości kempingu "Olza"	Rozporządzenie Nr 6/93 Woj. Bielskiego z dnia 22 grudnia 1993 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
	Kasztanowiec pospolity (<i>Aesculus hippocastanum</i>) - 1 szt.	412	23		

Data utworzenia	Opis pomnika przyrody	Obwód [cm]	Wys. [m]	Lokalizacja	Akt prawny
1993-12-22	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) - 3 szt.	283, 371, 456	20, 20, 21	Cieszyń Krasna, 2 szt. na lewym brzegu potoku Krasna, w pobliżu drogi - ul. Ustrońskiej, 1 szt. na prawym brzegu potoku Krasna, w pobliżu drogi - ul. Wiślańskiej	Rozporządzenie Nr 6/93 Woj. Bielskiego z dnia 22 grudnia 1993 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1993-12-22	Kasztanowiec pospolity (<i>Aesculus hippocastanum</i>) - 2 szt.	393, 412	24, 23	Park na Górze Zamkowej, przy głównej alei parkowej, kasztanowiec - przy budynku nr 3C	Rozporządzenie Nr 6/93 Woj. Bielskiego z dnia 22 grudnia 1993 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>) - 1 szt.	339	27		
1993-12-22	Kasztanowiec pospolity (<i>Aesculus hippocastanum</i>) - 3 szt.	386, 374, 355	24, 24, 22	Plac Kościelny, na wysokości budynku nr 8	Rozporządzenie Nr 6/93 Woj. Bielskiego z dnia 22 grudnia 1993 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1998-11-16	Kasztanowiec pospolity (<i>Aesculus hippocastanum</i>) - 16 szt.	405, 412, 286, 374, 327, 355, 229, 320, 350, 327, 399, 380, 327, 364, 330, 399	24, 21, 25, 25, 24, 22, 20, 22, 20, 18, 22, 22, 23, 22, 20, 17	Park Kościelny (w rejonie kościoła Jezusowego)	Rozporządzenie Nr 22/98 Woj. Bielskiego z dnia 16 listopada 1998 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
	Sosna wejmutka (<i>Pinus strobus</i>) - 2 szt.	204, 166	22, 17		
	Klon polny (<i>Acer campestre</i>) - 1 szt.	270	13		
	Robinia akacyjowa (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	251	20		
1998-11-16	Kasztanowiec pospolity (<i>Aesculus hippocastanum</i>) - 1 szt.	364	23	Park pod Wałką, w części położonej w zakolu Puńcówki	Rozporządzenie Nr 22/98 Woj. Bielskiego z dnia 16 listopada 1998 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
	Gledicja trójciemiowa (<i>Gleditsia triacanthos</i>) - 2 szt.	170	27		

Data utworzenia	Opis pomnika przyrody	Obwód [cm]	Wys. [m]	Lokalizacja	Akt prawny
1998-11-16	Wiąz górski (<i>Ulmus glabra</i>) - 2 szt.	427, 358	29, 33	Park pod Wałką, wzdłuż drogi prowadzącej do tzw. III-go jazu na rzece Olzie	Rozporządzenie Nr 22/98 Woj. Bielskiego z dnia 16 listopada 1998 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) - 3 szt.	374, 305, 324	26, 29, 28		
	Robinia akacjowa (<i>Robinia pseudoacacia</i>) - 1 szt.	374	22		
	Kasztanowiec pospolity (<i>Aesculus hippocastanum</i>) - 1 szt.	418	23		
	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) - 1 szt.	336	28		
	Grab pospolity (<i>Carpinus betulus</i>) - 3 szt.	239, 236, 261	23, 21, 18		
1998-11-16	Dąb burgundzki (<i>Quercus cerris</i>) - 2 szt.	195, 195	18, 17	Park Szpitalny przy Szpitalu Śląskim, ul. Bielska 4, na skwerze pomiędzy budynkiem Dyrekcji a Pawilonem I	Rozporządzenie Nr 22/98 Woj. Bielskiego z dnia 16 listopada 1998 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1998-11-16	Glediczja trójcierniowa (<i>Gleditsia triacanthos</i>) -	176	18	Park Szpitalny przy Szpitalu Śląskim, ul. Bielska 4, przy Pawilonie II	Rozporządzenie Nr 22/98 Woj. Bielskiego z dnia 16 listopada 1998 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1998-11-16	Jarząb mączny (<i>Sorbus aria</i>)	135	14	Park Szpitalny przy Szpitalu Śląskim, ul. Bielska 4, przed Pawilonem Oddziału Psychiatrycznego	Rozporządzenie Nr 22/98 Woj. Bielskiego z dnia 16 listopada 1998 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1998-11-16	Kasztanowiec żółty (<i>Aesculus flava</i>) - 2 szt.	229, 361	22, 20	Park na Górze Zamkowej, w pobliżu Rotundy	Rozporządzenie Nr 22/98 Woj. Bielskiego z dnia 16 listopada 1998 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
	Tulipanowiec amerykański (<i>Liliodendron tulipifera</i>)	201	27		
1998-11-16	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>)	465	23	Park na Górze Zamkowej, przy tarasie widokowym	Rozporządzenie Nr 22/98 Woj. Bielskiego z dnia 16 listopada 1998 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1998-11-16	Buk pospolity (<i>Fagus sylvatica</i>)	320	25	Plac Wolności, na skwerze przed budynkiem nr 3	Rozporządzenie Nr 22/98 Woj. Bielskiego z dnia 16 listopada 1998 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
	Grab pospolity (<i>Carpinus betulus</i>)	254	18		
1998-11-16	Glediczja trójcierniowa (<i>Gleditsia triacanthos</i>) - 1 szt.	163	12	Plac Teatralny, na skwerze przed budynkiem Teatru im. A. Mickiewicza	Rozporządzenie Nr 22/98 Woj. Bielskiego z dnia 16 listopada 1998 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody

Data utworzenia	Opis pomnika przyrody	Obwód [cm]	Wys. [m]	Lokalizacja	Akt prawny
1998-11-16	Topola czarna (<i>Populus nigra</i>)	430	25	Na skwerze przy ul. Solnej (w rejonie budynku przy ul. Górnej 19), na skarpie obok garaży	Rozporządzenie Nr 22/98 Woj. Bielskiego z dnia 16 listopada 1998 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1998-11-16	Klon pospolity odmiana Schwedlera (<i>Acer platanoides</i> "Schwedlen")	336	19	ul. Bielska 62, na skwerze przed głównym budynkiem Uniwersytetu Śląskiego	Rozporządzenie Nr 22/98 Woj. Bielskiego z dnia 16 listopada 1998 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
1998-11-16	Miłorząb dwuklapowy odmiana kolumnowa (<i>Ginkgo biloba</i> "Fasigiata")	232	23	Góra Zamkowa, na dziedzińcu Państwowej Szkoły Muzycznej	Rozporządzenie Nr 22/98 Woj. Bielskiego z dnia 16 listopada 1998 r. w sprawie uznania drzew za pomnik przyrody
2002-10-15	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	468	27	Na nieruchomości położonej przy ul. Św. J. Sarkandra, pomiędzy posesjami nr 12 i 14, w pobliżu koryta rzeki Bobrówki	Uchwała Nr LVII/554/02 Rady Miejskiej w Cieszynie z dnia 5 września 2002 r. w sprawie wprowadzenia ochrony w drodze uznania za pomniki przyrody
2002-10-15	Klon polny (<i>Acer campestre</i>)	311	16	Cieszyn Guldowy, przy drodze śródpolnej biegnącej od ul. Wislanej w kierunku południowo-zachodnim w odległości ok. 250	Uchwała Nr LVII/554/02 Rady Miejskiej w Cieszynie z dnia 5 września 2002 r. w sprawie wprowadzenia ochrony w drodze uznania za pomniki przyrody
2002-10-15	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	383	24	ul. Przeplińskiego 160, na południowo-zachodnim skraju zadrzewienia	Uchwała Nr LVII/554/02 Rady Miejskiej w Cieszynie z dnia 5 września 2002 r. w sprawie wprowadzenia ochrony w drodze uznania za pomniki przyrody
2002-10-15	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	330	24	ul. Przeplińskiego 160, nad niewielkim stawem, w środkowej części zadrzewienia	Uchwała Nr LVII/554/02 Rady Miejskiej w Cieszynie z dnia 5 września 2002 r. w sprawie wprowadzenia ochrony w drodze uznania za pomniki przyrody
2010-03-25	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	493	22	ul. Kręta 3, w pobliżu budynku mieszkalnego	Uchwała Nr XLV/464/10 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 25 marca 2010 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody na terenie Gminy Cieszyn
2012-03-01	Wiąz szypułkowy (<i>Ulmus laevis</i>)	346	23	ul. Żeromskiego, w pobliżu budynku mieszkalnego 56	Uchwała Nr XV/154/11 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 29 grudnia 2011 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody na terenie Gminy Cieszyn
24.09.2017	Dąb szypułkowy – (<i>Quercus robur</i>)	415		Drzewo rosnące na działce nr 25/5 obr. 79 przy ul. Frysztańskiej 246A.	Uchwała nr XXXVI/351/17 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 31 sierpnia 2017 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Cieszyn

Data utworzenia	Opis pomnika przyrody	Obwód [cm]	Wys. [m]	Lokalizacja	Akt prawny
2017-09-24	Grusza pospolita – (<i>Pyrus communis</i>)	273		W pasie drogowym ul. ks. Rudolfa Tomanka - działka nr 8/102 obr. 52	Uchwała nr XXXVI/351/17 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 31 sierpnia 2017 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Cieszyn
2018-11-15	Jesion wyniosły – (<i>Fraxinus excelsior</i>)	418		W niewielkim kompleksie leśnym w rejonie ul. Wiślańskiej i ul. Harcerskiej	Uchwała nr XLIX/524/18 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 25 października 2018 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Cieszyn
2018-11-15	Dąb szypułkowy – (<i>Quercus robur</i>)	427		Drzewo rośnie na nieruchomości położonej w Cieszynie przy ul. Braci Miłosiernych, na działce nr 8/11 obr. 74	Uchwała nr XLIX/524/18 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 25 października 2018 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Cieszyn
2018-11-15	Jesion wyniosły – (<i>Fraxinus excelsior</i>)	386		Drzewo rośnie na nieruchomości położonej w Cieszynie przy ul. Braci Miłosiernych, na działce nr 8/11 obr. 74	Uchwała nr XLIX/524/18 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 25 października 2018 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Cieszyn
2018-11-15	Jesion wyniosły – (<i>Fraxinus excelsior</i>)	317		Drzewo rośnie na nieruchomości położonej w Cieszynie, w pasie drogowym ul. Górnej, na działce nr 21 obr. 53	Uchwała nr XLIX/524/18 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 25 października 2018 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Cieszyn
2018-11-15	Dąb szypułkowy – (<i>Quercus robur</i>)	377		Drzewo rośnie na nieruchomości położonej w Cieszynie, w pasie drogowym ul. Stawowej, na działce nr 24/3 obr. 17.	Uchwała nr XLIX/524/18 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 25 października 2018 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Cieszyn
2018-11-15	Dąb szypułkowy – (<i>Quercus robur</i>)	361		Drzewo rośnie na nieruchomości położonej w Cieszynie w rejonie ul. Widokowej, na terenie Rodzinnego Ogrodu Działkowego "Tulipan", na działce nr 3/2 obr. 51	Uchwała nr XLIX/524/18 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 25 października 2018 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Cieszyn
2018-11-15	Buk pospolity (Buk zwyczajny) – (<i>Fagus sylvatica</i>)	314		Drzewo rośnie na nieruchomości położonej w Cieszynie w rejonie ul. Dzikiej, na działce nr 18/4 obr. 63	Uchwała nr XLIX/524/18 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 25 października 2018 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie Gminy Cieszyn
2021-06-16	Dąb szypułkowy – (<i>Quercus robur</i>)	305	16	ul. Kazimierza Brodzińskiego, od strony południowozachodniej przejazdu kolejowo-drogowego	Uchwała Nr XXIX/331/21 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 27 maja 2021 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody na terenie Gminy Cieszyn
27.09.2023	Klon polny – (<i>Acer campestre</i>)	211	18	Drzewo rośnie na nieruchomości położonej przy ul. Bielskiej 62, na dz. nr 1/1 obr. 39 (stanowiącej własność UŚ w Katowicach) – na terenie tzw. Kampusu w Cieszynie.	Uchwała nr LV/658/23 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 30 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody na terenie Gminy Cieszyn

Proponowane rezerваты przyrody

W toku prac nad dokumentem „Wytyczne i rekomendacje Ogólnopolskiej Narady o Lasach” zostały zaproponowane przez Klub Przyrodników 4 obszary, obejmujące obszar Cieszyna, do utworzenia rezerwatów przyrody:

- „**Szczybie**” - obszar o powierzchni 34,05 ha, położony w granicach gmin Cieszyn i Hażlach, obejmujący łąg jesionowo-olszowy (91E0) i grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (9170);
- „**Parchowiec**” - obszar o powierzchni 65,77 ha, położony w granicach gmin Cieszyn i Hażlach, obejmujący łąg jesionowo-olszowy (91E0), żyzne buczyny (9130) i grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (9170);
- „**Bielowiec**” - obszar o powierzchni 72,73 ha, położony w granicach gmin Cieszyn i Goleiszów, obejmujący łąg jesionowo-olszowy (91E0) i grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (9170);
- „**Strzelbin**” - obszar o powierzchni 33,98 ha, położony w granicach gmin Cieszyn i Goleiszów, obejmujący łąg jesionowo-olszowy (91E0) i grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (9170) oraz stanowiska chronionych gatunków roślin naczyniowych.

Powyższy dokument, będący podsumowaniem dyskusji i uzgodnień prowadzonych w 2024 roku pomiędzy przedstawicielami Lasów Państwowych, organizacji społecznych, administracji rządowej i samorządowej oraz innych stron zainteresowanych wzmocnieniem ochrony polskich lasów stanowi kierunkową wytyczną dla dalszych działań Ministerstwa Klimatu i Środowiska na rzecz ochrony lasów o szczególnych walorach przyrodniczych oraz lasów pełniących ważne funkcje społeczne.

II. 7. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA

Powietrze atmosferyczne

Na analizowany obszarze największy wpływ na jakość powietrza atmosferycznego mają tzw. źródła punktowe (zakłady przemysłowe), emisja ze źródeł rozproszonych – kotłowni, pieców i palenisk domowych (tzw. niska emisja) oraz zanieczyszczenia komunikacyjne z tzw. źródeł liniowych. Istotną rolę w kształtowaniu jakości powietrza atmosferycznego w Cieszynie mają także położone na terenie Polski oraz Czech aglomeracje przemysłowe (rybnicko-jastrzębska, ostrawsko-karwińska).

W przypadku obszarów miasta ze zwartą zabudową jednorodziną na pierwszy plan wysuwa się niska emisja pochodząca z lokalnych kotłowni, głównie budynków jednorodzinnych opalanych węglem. Ten rodzaj emisji jest odpowiedzialny przede wszystkim za powstawanie: pyłu zawieszonego, benz(a)pirenu, tlenków siarki i azotu. Liczba instalacji wykorzystujących nowoczesne kotły na paliwa stałe oraz gaz, jak również pompy ciepła jednak systematycznie rośnie. Jest to m.in. skutkiem wdrażania i egzekwowania wymogów prawnych, w szczególności w zakresie uchwały nr V/36/1/2017 sejmiku województwa śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Emisja komunikacyjna powstaje wzdłuż dróg. Największe natężenie ruchu pojazdów, a tym samym największa emisja występuje wzdłuż drogi krajowej nr 52, drogi wojewódzkiej nr 938, ul. Katowickiej, ul. Bielskiej oraz niektórych innych ulic w centrum miasta. Najbardziej charakterystycznymi zanieczyszczeniami dla tego rodzaju emisji są węglowodory i tlenki azotu.

Jak wynika z rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim za 2024 r., wykonanej wg zasad określonych w art. 89 ustawy Prawo ochrony środowiska, ocena roczna z uwagi na ochronę zdrowia zakwalifikowała strefę śląską, do której należy Cieszyn, do klasy C, ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀ (dla czasu uśredniania - 24 godz.), przekroczenia stężeń benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym oraz przekroczenie 8-godzinnego stężenia ozonu.

Na terenie Cieszyna, przy ul. Chopina 37, znajduje się stacja Państwowego Monitoringu Środowiska, której wyniki w zakresie stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz zawartości benzo(a)pirenu w pyłe były brane pod uwagę w ocenie strefy śląskiej. Wyniki pomiarów wskazują na utrzymywanie się stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ w roku 2024 poniżej wartości dopuszczających. Średnioroczne stężeniem pyłu zawieszonego PM₁₀ wynosiło 25 µg/m³ (63% wartości dopuszczalnej). Parametry statystyczne obliczone na podstawie serii wyników pomiarów benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ wyniosły w 2024 r. 1,5 ng/m³, czyli nieznacznie przekraczały wartość dopuszczalną (1 ng/m³) i należały do jednych z niższych w województwie. W ostatnich latach (od 2021 r.), wartość średnioroczna stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ w Cieszynie, nie była przekroczona. Interpretując wyniki pomiarów ze stacji w Cieszynie, można zauważyć, że następuje stopniowa poprawa jakości powietrza.

Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego przyjęty uchwałą Nr VI/62/8/2023 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 20 listopada 2023 r. (aktualizacja Programu ... przyjętego uchwałą Nr VI/21/12/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 22 czerwca 2020 r.) określa działania wskazane do realizacji w celu osiągnięcia standardów jakości powietrza. Wśród proponowanych działań, w ramach katalogu dobrych praktyk, znajdują się zalecenia do realizacji w planach zagospodarowania przestrzennego: *Kształtowanie polityki przestrzennej w sposób sprzyjający poprawie stanu jakości powietrza*. Należą do nich:

- *Spójna polityka planowania przestrzennego* (m.in.: określanie wymagań w zakresie stosowanych sposobów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe niepowodujące nadmiernej emisji zanieczyszczeń; zachowanie terenów zielonych, planowanie zabudowy pod kątem zachowania przewietrzania miast oraz określonych wymogów ochrony powietrza, ochrona istniejących i wyznaczanie nowych kanałów przewietrzania miast, szczególnie w miejscowościach o niekorzystnym położeniu topograficznym sprzyjającym kumulacji zanieczyszczeń);
- *Korytarze przewietrzania miasta w pracach planistycznych* (wyznaczanie lub zachowywanie korytarzy przewietrzania, w tym klinów niewywietrzających, poprawiających przepływ powietrza i rozpaczających zanieczyszczenia);
- *Zwiększanie obszarów zieleni i rozwój zielonej infrastruktury* (m.in.: place miejskie, tarasy, dziedzińce i patia, których powierzchnia biologicznie czynna przekracza powierzchnię utwardzoną; aleje czy tereny przy obiektach użyteczności publicznej obsadzone drzewami; lasy; publiczne parki i ogrody, wypoczynkowe tereny sportowe; ogrody działkowe z letnią zabudową i ogrody komunalne; pobocza tras komunikacyjnych na terenach miast i gmin, w tym również pobocza kolejowe; tereny upraw polnych i ogrodnictwa; wody stojące, zbiorniki tymczasowe i tereny podmokłe; tereny zielone, porośnięte zielenią dachy, mury czy ekrany akustyczne).

Reasumując należy stwierdzić, że problem jakości powietrza może pojawiać się w okresie grzewczym, na obszarach o dużej koncentracji źródeł niskiej emisji i jednocześnie niekorzystnym topoklimacie (obszary o słabym przewietrzaniu w obrębie wklęsłych form rzeźby terenu – inwersyjne). Dotyczy to zwłaszcza dolin Olzy i Bobrówki.

Wody powierzchniowe

Głównym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych przepływających przez obszar miasta są ścieki gospodarczo-bytowe, ścieki przemysłowe, zanieczyszczone wody opadowe i rolnictwo. Ścieki gospodarczo-bytowe pochodzące z terenów nieskanalizowanych są głównym źródłem skażenia bakteriologicznego. Wody deszczowe z dróg, chodników i parkingów powodują zanieczyszczenie przeważnie związkami azotu, węgla, zawiesinami i substancjami ropopochodnymi.

Możliwość ograniczania zagrożenia dla wód w przypadku tego obszaru polega przede wszystkim na sukcesywnej rozbudowie zbiorczych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków. Inne działania powinny polegać na ograniczaniu przedostawania się zanieczyszczeń z pól uprawnych. Można to osiągnąć poprzez prawidłowe nawożenie (w odpowiednich miejscach, terminach i dawkach) oraz prawidłowe stosowanie środków ochrony roślin – w sposób umiarkowany i zgodnie z zaleceniami producenta.

Klasyfikacja: stanu/potencjału ekologicznego, stanu chemicznego i stanu wód jednolitych części wód została wykonana w 2022 r., na podstawie wyników badań z lat 2016-2021, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2021 r., poz.1475).

Tab. 3 Ocena stanu JCWP występujących na terenie Cieszyna

JCWP	Stan/potencjał ekologiczny	Wskaźniki determinujące stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Wskaźniki determinujące stan chemiczny	Stan (ogólny)
Olza od Ropiczanki do granicy PLRW60000411453	słaby potencjał ekologiczny	BZT5, OWO, azot ogólny, azot azotanowy, fosfor ogólny; fitobentos, makrofity	poniżej dobrego	benzo(a)piren, fluoranten	zły
Bobrówka PLRW60000711449	słaby potencjał ekologiczny	BZT5, OWO, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny; fitobentos	-	-	zły
Piotrówka PLRW6000061146999	słaby potencjał ekologiczny	BZT5, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy; fitobentos, ichtiofauna	poniżej dobrego	benzo(a)piren	zły

źródło: www.karty.apgw.gov.pl

Olza na odcinku przepływającym przez miasto posiada status silnie zmienionej części wód (SZCW). Bobrówka oraz Piotrówka posiadają status naturalnych części wód (NAT).

Wody podziemne

Źródła zanieczyszczeń wód podziemnych są podobne jak w przypadku powierzchniowych, przy czym istotną różnicą jest postrzeganie odporności wód na zanieczyszczenia. Zagrożenie przenikaniem zanieczyszczeń do wód podziemnych jest większe w obrębie skał przepuszczalnych, natomiast w miejscach izolowanych przez występujące na powierzchni lub płytko pod powierzchnią skały ze znaczną zawartością frakcji ilastej – niewielkie. Zagrożenie przenikaniem zanieczyszczeń

do użytkowych poziomów wód podziemnych jest na terenie miasta ogólnie duże (brak dobrej izolacji od powierzchni terenu).

Państwowy monitoring jakości wód podziemnych prowadzony jest dla oceny jakości odniesionej do Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd). Zarówno stan chemiczny jak i stan ilościowy JCWPd nr 155, obejmującej obszar opracowania, został oceniony jako dobry. Spełnione są cele środowiskowe dla tych części wód podziemnych.

Hałas

Zagrożenie hałasem w rejonie planu wynika w głównej mierze z emisji pochodzącej z ciągów komunikacji drogowej. Emisja hałasu z innych źródeł ma mniejsze znaczenie. Najważniejszymi źródłami hałasu komunikacyjnego na terenie Cieszyna są: droga ekspresowa S52 oraz droga wojewódzka – nr 938. Dla wymienionych ciągów komunikacyjnych w 2022 r. zostały opracowane strategiczne mapy hałasu:

- *Sporządzenie strategicznych map hałasu dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie w województwie śląskim,*
- *Wykonanie strategicznej mapy hałasu dla dróg wojewódzkich województwa śląskiego, dla których Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach pełni funkcję Zarządu, o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów / rok.*

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku reguluje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 112).

Przy analizach emisji hałasu z istniejących dróg i linii kolejowej oparto się o wskaźniki: L_{DWN} i L_N , które to wskaźniki, zgodnie z przytaczanym wyżej rozporządzeniem, mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem. Wskaźnik L_{DWN} dotyczy przedziału czasu odniesienia równego wszystkim dobom w roku, natomiast wskaźnik L_N dotyczy przedziału czasu odniesienia równego wszystkim porom nocy.

Dopuszczalne równoważne poziomy dźwięku A w decybelach (dB), dla emisji pochodzącej z dróg lub linii kolejowych, wynoszą w szczególności:

- dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, terenów zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży, domów opieki i szpitali - 64 dB dla całej doby (wskaźnik L_{DWN}) i 59 dB dla pory nocnej (wskaźnik L_N),
- dla terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego, zabudowy zagrodowej, terenów rekreacyjno-wypoczynkowych, terenów mieszkaniowo-usługowych - 68 dB dla całej doby (wskaźnik L_{DWN}) i 59 dB dla pory nocnej (wskaźnik L_N).

W przypadku drogi ekspresowej potencjalne przekroczenia wartości dopuszczalnych hałasu, w przypadku 1 grupy terenów, mogą sięgać maksymalnie na odległość do ok. 200 m od krawędzi jezdni (wskaźnik L_{DWN}) – na wschód od węzła z ul. Katowicką. Nieco mniejsze zagrożenie przekraczaniem wartości dopuszczalnej występuje w porze nocy. W przypadku 2 grupy terenów strefa przekroczeń może sięgać maksymalnie na odległość ok. 120 m. W tym przypadku decydować będzie wskaźnik L_N (pora nocy).

W przypadku drogi wojewódzkiej (ul. Katowicka) emisja hałasu będzie znacznie mniejsza. Potencjalne przekroczenia wartości dopuszczalnych hałasu, w przypadku 1 grupy terenów, mogą sięgać maksymalnie na odległość do ok. 70 m od krawędzi jezdni (wskaźnik L_{DWN}). Również nieco

mniejsze zagrożenie przekraczaniem wartości dopuszczalnej występuje w porze nocy. W przypadku 2 grupy terenów strefa przekroczeń może sięgać maksymalnie na odległość ok.60 m. (ze względu na wskaźnik L_N).

Obszary przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu, dla obecnych funkcji ustalonych w planach miejscowych, występują w licznych miejscach, głównie wzdłuż ul. Katowickiej. Obejmują one najczęściej pierwszą linię zabudowy.

Ochrona przed hałasem powinna zmierzać do niewprowadzania nowych terenów o funkcji chronionych przed hałasem (tereny: zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego, zabudowy zagrodowej, zabudowy mieszkaniowo-usługowej, zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży, domy opieki i szpitale, tereny rekreacyjno-wypoczynkowe) w sąsiedztwie uciążliwych ciągów komunikacyjnych. W przypadku terenów zabudowanych lub już przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na funkcje wymagające ochrony przed hałasem, należy podejmować działania mające na celu doprowadzenie poziomu hałasu poniżej wartości dopuszczalnych. Oprócz wprowadzaniu ekranów akustycznych w pasach drogowych, ograniczanie poziomu hałasu docierającego w miejsca chronione przed hałasem można osiągać poprzez wprowadzaniu zwartej zieleni izolacyjnej i odpowiednie kształtowanie rzeźby terenu, ekranowanie źródeł hałasu zabudową niewymagającą ochrony akustycznej i oddalaniu zabudowy wymagającej ochrony akustycznej od źródeł hałasu.

Promieniowanie elektromagnetyczne

Źródłami promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego, mogącymi stwarzać ograniczenia w zagospodarowaniu terenu, są urządzenia elektroenergetyczne (linie wysokiego i średniego napięcia, stacje transformatorowe), a także stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej.

Przez obszar miasta przebiegają linie wysokiego napięcia 110 i 220 kV. W przypadku linii 110 kV trzeba się liczyć z potencjalnym zagrożeniem przekroczenia wartości dopuszczalnych promieniowania elektromagnetycznego w środowisku, w odległości do ok. 15 m od skrajnych przewodów sieci, a w przypadku linii 220 kV do ok. 20 m, w sytuacji lokalizacji funkcji związanych ze stałym pobytem ludzi, w szczególności zabudowy mieszkaniowej.

Z badań przeprowadzonych w latach (2014-2018) w Cieszynie przy Rynku przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska wynika, że średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń składowej elektrycznej promieniowania elektromagnetycznego (zakres częstotliwości 3 – 3000 MHz) wyniosła 0,57 V/m, a więc znacznie poniżej obowiązującej wówczas wartości dopuszczalnej (7 V/m).

III. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE PRAWNEJ NA MOCY USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 O OCHRONIE PRZYRODY

Obszar opracowania cechuje występowanie szeregu problemów ochrony środowiska, w tym istotnych z punktu widzenia projektu planu. Do podstawowych problemów ochrony środowiska należą:

- zagrożenie dla wartościowych przyrodniczo siedlisk,
- zagrożenie dla funkcjonowania korytarzy ekologicznych,
- jakość powietrza,
- presja na wody,
- wyłączenie gruntów z produkcji rolnej,
- zagrożenie powodziowe,
- zagrożenie osuwiskowe
- hałas komunikacyjny.

Poniżej opisano niektóre problemy ochrony środowiska, szczególnie istotne dla obszaru miasta Cieszyna.

Zagrożenie dla wartościowych przyrodniczo siedlisk

Na obszarze Cieszyna udokumentowano cenne siedliska przyrodnicze, które należałoby chronić poprzez ustalenia planu ogólnego. Najcenniejsze siedliska znajdują się w obrębie rezerwatów przyrody, zespołów przyrodniczo krajobrazowych oraz użytków ekologicznych. Miejscami presja na te tereny jest znacząca. Istotne jest utrzymanie dotychczasowego użytkowania tych terenów, a w części przypadków również ochrona czynna.

Zagrożenie dla funkcjonowania korytarzy ekologicznych

W obrębie Cieszyna znajdują się różnorodne korytarze ekologiczne: ichtiologiczne, ornitologiczne, chiropterologiczne oraz korytarze spójności obszarów chronionych. Najważniejsze sieci powiązań przyrodniczych zlokalizowane są w dolinie Olzy. Ochrona i kształtowanie korytarzy ekologicznych w dokumentach planistycznych powinna być realizowana poprzez ochronę otwartości terenów wewnątrz korytarzy, a także tworzenie warunków do poprawy ich drożności.

Jakość powietrza

Problem niskiej jakości powietrza, a zwłaszcza ograniczenia niskiej emisji jest złożony i w mniejszym stopniu uzależniony od ustaleń planu ogólnego. Do działań możliwych do podjęcia na gruncie przepisów o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym można zaliczyć uwzględnianie w dokumentach planistycznych: zwiększenia obszarów zieleni (ochronnej), zapewniającej wymianę powietrza na obszarach gęstej zabudowy, ochronę istniejących i wyznaczanie nowych kanałów przewietrzania, szczególnie na obszarach o niekorzystnym położeniu topograficznym sprzyjającym kumulacji zanieczyszczeń oraz ograniczenie nowych źródeł grzewczych opartych o spalanie paliw i umożliwienie sytuowania urządzeń wywarzających energię ze źródeł odnawialnych.

Presja na wody

Konieczna jest ochrona zasobów wodnych oraz zapewnienie korzystnych warunków ich odtwarzania. Jest to możliwe poprzez rezygnację z funkcji terenów, które mogłyby się przyczynić do nadmiernego drenażu użytkowych poziomów wód podziemnych, w szczególności ograniczanie zanieczyszczeń wód powierzchniowych, głównie poprzez rozwój zbiorowego, rozdzielczego systemu gospodarki wodno-ściekowej oraz ograniczanie niekorzystnego wpływu rolnictwa na wody.

Wyłączanie gruntów z produkcji rolnej

We wschodniej i północnej części miasta znajdują się miejscami zwarte kompleksy gruntów rolnych o dobrej przydatności rolniczej. Zasadna jest ochrona najbardziej wartościowych areałów gleb zarówno przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne, jak również ochrona tych gruntów przed degradacją.

Zagrożenie powodziowe

Zagrożenie powodziowe występuje głównie w dolinach Olzy i Bobrówki. Znajdują się tu też obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Konieczne jest zarówno ograniczanie urbanizacji na terenach zagrożonych jak i podejmowanie działań służących ograniczeniu stopnia zagrożenia powodziowego (mała retencja, regulacja koryt). Należy mieć zwłaszcza na uwadze właściwe kształtowanie funkcji terenów i intensywności zabudowy, aby możliwe było bezkonfliktowe odprowadzanie wód opadowych i roztopowych z ulic i posesji, z uwzględnieniem kształtowania systemu małej retencji oraz ograniczania spływu powierzchniowego (mikroretencji).

Zagrożenie osuwiskowe

Tereny osuwisk oraz tereny zagrożone ich powstawaniem generalnie powinny być chronione przed zabudową, zwłaszcza w przypadku osuwisk aktywnych i okresowo aktywnych. Natomiast zainwestowanie tych terenów, w celu zapewnienia bezpieczeństwa, wiąże się z przestrzeganiem licznych zasad związanych z procesem inwestycyjnym. Podstawową formą ograniczenia ryzyka dla osuwisk, na których istnieje zabudowa i infrastruktura, jest dbałość o sprawne systemy odprowadzania wód opadowych i roztopowych poza granice osuwisk oraz prowadzenie prac modernizacyjnych i ziemnych ze szczególnym uwzględnieniem stopnia skomplikowania warunków gruntowych. Na terenach osuwiskowych sugeruje się budowę kanalizacji i odwodnień.

Hałas komunikacyjny

Ponieważ zagrożenie hałasem występuje wzdłuż głównych dróg potrzebne jest dostosowanie funkcji terenów położonych zwłaszcza wzdłuż tych ciągów komunikacyjnych do wymogów określonych w rozporządzeniu dotyczącym dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Wymaga to w pierwszym rzędzie rezygnacji z funkcji terenów związanych z zabudową mieszkaniową jednorodzinną oraz terenami zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży, domów opieki i szpitali w sąsiedztwie uciążliwych dróg. Jednocześnie należy podejmować działania ograniczające uciążliwość istniejących i potencjalnych źródeł hałasu.

IV. OCENA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO W ASPEKTCIE UWZGLĘDNIENIA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM

Za dokumenty rangi krajowej i międzynarodowej (w tym wspólnotowej) formułujące cele ochrony środowiska uznane za istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, uznano:

Dyrektywa Rady 92/43 EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (Dyrektywa Siedliskowa);

Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej - Ramowa Dyrektywa Wodna;

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy;

Europejska Konwencja Krajobrazowa (Florencja, 2000 r.), ratyfikowana przez Polskę w 2004 .;

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (...);

Polityka ekologiczna państwa 2030 (Uchwała nr 67 Rady Ministrów z dnia 6 września 2019 r., M.P. 2019 poz. 794);

Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim;

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (Ministerstwo Środowiska, październik 2013).

Wyboru dokumentów dokonano na podstawie zidentyfikowanych istotnych problemów ochrony środowiska występujących na obszarze opracowania, celów ochrony środowiska określonych w dokumentach oraz ustaleń projektu planu ogólnego i ich potencjalnych skutków środowiskowych. W poniższej tabeli wymieniono główne cele formułowane w analizowanych dokumentach oraz w sposób ogólny wskazano rozwiązania projektu istotne z punktu widzenia realizacji tych celów.

Tab.4 Zestawienie celów ochrony środowiska zawartych w dokumentach ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym oraz ocena zgodności rozwiązań projektowanego dokumentu ze wskazanymi celami, mającymi znaczenie dla projektowanego dokumentu oraz sposób ich uwzględnienia w projekcie planu ogólnego

Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej - Ramowa Dyrektywa Wodna	
Cele/zadania istotne dla projektu planu ogólnego	Rozwiązania projektu planu znaczące dla realizacji celów
<ul style="list-style-type: none"> - promowania zrównoważonego korzystania z wód, - poprawy jakości wód i stanu ekosystemów zdegradowanych działalnością człowieka, - zmniejszenia zanieczyszczenia wód podziemnych, - zmniejszanie skutków powodzi i suszy, 	<ul style="list-style-type: none"> - koncentracja zabudowy w granicach aglomeracji Cieszyn, - ochrona ujęć wód, - ograniczanie zainwestowania w strefach zasilania użytkowych poziomów wód podziemnych o słabej izolacji poziomów wodonośnych od powierzchni terenu, - wykluczenie nowej zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, - ochrona naturalnej retencji w dolinach rzecznych,

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy	
Cele/zadania istotne dla projektu planu ogólnego	Rozwiązania projektu planu znaczące dla realizacji celów
- utrzymanie jakości powietrza i jej poprawa,	- ograniczanie powierzchni zabudowy, - kształtowanie korytarzy przewietrzania,
Europejska Konwencja Krajobrazowa (Florencja, 2000 r.)	
Cele/zadania istotne dla projektu planu ogólnego	Rozwiązania projektu planu znaczące dla realizacji celów
- zintegrowanie krajobrazu z własną polityką w zakresie planowania regionalnego i urbanistycznego,	- określenie wskaźników zabudowy i zagospodarowania terenu, - ochrona przed fragmentacją przestrzeni,
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych	
Cele/zadania istotne dla projektu planu ogólnego	Rozwiązania projektu planu znaczące dla realizacji celów
- ustanawia wspólne ramy dla promowania energii ze źródeł odnawialnych, - określa obowiązkowe krajowe cele ogólne w odniesieniu do całkowitego udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii,	- dopuszczenie na terenie miasta, z pewnymi ograniczeniami wynikającymi z potrzeb ochrony środowiska i krajobrazu, instalacji OZE,
Polityka ekologiczna państwa 2030	
Cele/zadania istotne dla projektu planu ogólnego	Rozwiązania projektu planu znaczące dla realizacji celów
- rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców, - poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego, - zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska, - łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,	- odprowadzenie ścieków głównie w oparciu o sieci kanalizacji służącej do zbiorowego odprowadzania ścieków (w granicach aglomeracji), - zapobieganie nadmiernemu uszczelnianiu gruntów poprzez stosowanie odpowiednich wskaźników powierzchni biologicznie czynnej, - przeciwdziałanie zagrożeniom wynikającym z emisji hałasu poprzez odpowiednie rozmieszczenie stref planistycznych,
Dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim	
Cele/zadania istotne dla projektu planu ogólnego	Rozwiązania projektu planu znaczące dla realizacji celów
- ustanowienie ram dla oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim, w celu ograniczenia negatywnych konsekwencji dla zdrowia ludzkiego, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, związanych z powodzią na terytorium Wspólnoty	- uwzględnienie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią (tereny zalewowe o prawdopodobieństwie wystąpienia $p=1\%$), - w strefie szczególnego zagrożenia powodzią ustalenie funkcji terenów ograniczające ryzyko powodziowe.
Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	
Cele/zadania istotne dla projektu planu ogólnego	Rozwiązania projektu planu znaczące dla realizacji celów
- gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody, - wspieranie rozwoju zrównoważonego budownictwa, - wspieranie rozwoju wykorzystania informacji przestrzennej z wykorzystaniem technologii cyfrowych.	- ochrona dolin rzecznych przed zainwestowaniem - kształtowanie retencji dolinowej, - zapobieganie tworzeniu się obszarów zwartej zabudowy z niedostatecznym udziałem zieleni, - wykonanie projektu dokumentu w technice GIS.

V. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIA NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE PRAWNEJ NA MOCY USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY, W TYM OBSZARÓW NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TYCH OBSZARÓW

Obszary Natura 2000

Na obszarze Cieszyna nie występują obszary sieci Natura 2000. Najbliżej położony obszar Natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk „Cieszyńskie Źródła Tufowe” (PLH240001) znajduje niedaleko wschodniej granicy miasta, w odległości ok. 600 m od niej. Ze względu na przedmiot ochrony wymienionego obszaru Natura 2000, jak również przewidywane skutki ustaleń planu ogólnego, ocenia się, że nie wystąpi oddziaływanie na cele i przedmiot ochrony oraz integralność obszarów Natura 2000.

Rezerваты przyrody

Obszary rezerwatów: „Lasek miejski nad Olzą”, „Lasek miejski nad Puńcówką” oraz „Kopce” znalazły się w strefach otwartych – odpowiednio: 61SO, 53SO i 9SO. Ustalenia dla tych stref minimalizują potencjalne negatywne oddziaływanie planu na obszary rezerwatów (rezygnacja z funkcji terenu dopuszczalnych poprzez profil dodatkowy). W przypadku terenów otaczających rezerваты ustalenia planu ogólnego zmierzają do zachowania dotychczasowych funkcji terenów. Zatem należy uznać, że ustalenia planu nie wpłyną negatywnie na cele i przedmioty ochrony przyrody w rezerwatach.

Obszar chronionego krajobrazu

Utworzony na terenie miasta obszar chronionego krajobrazu „Cieszyńskie Pogórze” jest formą wielkoobszarową (827 ha) obejmującą zarówno tereny otwarte jak i zabudowane, stąd podział obszaru chronionego na 3 strefy (A, B i C). Dla poszczególnych stref ustalono nieco odmienne działania w zakresie ochrony czynnej oraz zróżnicowano zakazy.

Najbardziej wartościowe przyrodniczo tereny znalazły się w strefie A. W planie ogólnym tereny te zostały zakwalifikowane głównie do stref otwartych, które z wyjątkiem strefy 35SO (w profilu dodatkowym dopuszczone tereny zieleni urządzonej) nie zawierają funkcji z profilu dodatkowego. W Gułdowach obszar o powierzchni 2,0 ha znalazł się w strefie zieleni i rekreacji - 53SN (profil dodatkowy: teren usług sportu i rekreacji, teren usług turystyki, teren lasu). W rejonie Pastwisk obszar o powierzchni 1,2 ha włączono do strefy 16SO, pomimo przeznaczenia tego terenu w planie miejscowym pod usługi. Jest to znaczący pozytywny skutek ustaleń planu ogólnego.

W przypadku strefy B, gdzie z założenia powinny dominować tereny otwarte, plan ogólny zaliczył jej obszary, podobnie jak w strefie A, głównie do stref otwartych. Tylko niewielkie obszarowo tereny z rozproszoną zabudową (już ukształtowaną) zaliczono do stref wielofunkcyjnych: z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ) lub z zabudową zagrodową (SZ).

Strefa C w dużej mierze obejmuje obszary zurbanizowane, które znalazły się w różnych strefach funkcjonalnych – odpowiednio do stanu użytkowania i/lub funkcji przypisanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego albo studium (w przypadku braku planu). Niewielkie korekty w stosunku do ustaleń dokumentów planistycznych wprowadzono w rejonie Krasnej – 1,6 ha włączono do strefy SJ (w planie miejscowym tereny rolne) oraz 0,5 ha włączono do strefy SO (w planie miejscowym tereny usługowo-produkcyjne).

W świetle przeprowadzonej analizy należy stwierdzić, że ustalenia planu ogólnego tylko w nieznaczny sposób wpłyną na cele ochrony przyrody i krajobrazu na obszarze chronionego krajobrazu „Cieszyńskie Pogórze”.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe: „Bluszcze na Górze Zamkowej” oraz „Lasek miejski w Błogocicach” obejmują strefy otwarte (1SO, 61SO), w ramach których nie ustalono dopuszczalnych funkcji terenu obejmujących profil dodatkowy. Poziom ochrony tych terenów w wyniku uchwalenia planu ogólnego się nie zmieni.

Użytki ekologiczne

W przypadku użytku ekologicznego „Łęg nad Puńcówką” ustalenia planu ogólnego zapewniają maksymalną możliwą ochronę (strefa otwarta, dopuszczalne funkcje tylko z profilu podstawowego), natomiast użytek ekologiczny „Łąki na Kopcach” znalazł się częściowo w strefie zieleni i rekreacji (25SN). Profil dodatkowy dla tej strefy dopuszcza: tereny usług sportu i rekreacji, tereny zieleni naturalnej oraz tereny lasu. Dopuszczenie usług sportu i rekreacji wiąże się z faktem, że od lat na tym terenie funkcjonuje tor motokrosowy. Celem ochrony na terenie użytku ekologicznego jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych obszaru łąk oraz lasów i zadrzewień z licznymi gatunkami roślin i zwierząt rzadkich i chronionych. W ramach strefy zieleni i rekreacji możliwe jest utrzymywanie walorów przyrodniczych tych terenów, jednak pod warunkiem kontroli nad funkcjonowaniem toru motokrosowego (ograniczenie jego uciążliwości) lub potencjalnie innej działalności rekreacyjnej – niedopuszczanie do zajmowania pod rekreację cennych przyrodniczo siedlisk oraz stanowisk chronionych gatunków roślin. Pozostałą część użytku ekologiczny „Łąki na Kopcach” zaliczono do stref otwartych (9SO, 66SO), gdzie nie wyznaczono profilu dodatkowego.

Stanowisko dokumentacyjne odkrywka Cieszynitów

Jest to niewielkich rozmiarów obszar położony w strefie otwartej (65SO), dla której nie dopuszcza się w profilu dodatkowym żadnych funkcji. Zatem plan ogólny zapewnia maksymalny możliwy poziom ochrony tego terenu.

VI. POTENCJALNE ZMIANY ŚRODOWISKA W WYNIKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Brak przyjęcia projektowanego dokumentu uniemożliwiłby w przyszłości, po wygaśnięciu ważności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, z końcem 2025 r., uchwalenie nowego lub zmiany obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ani wydania decyzji o warunkach zabudowy i lokalizacji inwestycji celu publicznego. Prowadziło by to do konieczności realizacji rozwoju przestrzennego gminy wyłącznie w oparciu o obecnie obowiązujące plany miejscowe.

Projekt planu ogólnego w zdecydowanej większości uwzględnia określone w planach miejscowych funkcje terenów oraz w znacznym stopniu uwzględnia wypracowane wcześniej parametry dotyczące zabudowy (wysokość, maksymalna powierzchnia zabudowy, minimalna powierzchnia biologicznie czynna). Pokrycie planami miejscowymi wynosi 75% powierzchni miasta. Na tym obszarze plan ogólny wprowadza możliwość zabudowy na powierzchni 7,2 ha, gdzie zgodnie z obowiązującymi planami takiej możliwości nie ma. Jednocześnie rezygnuje się z możliwości zabudowy kubaturowej lub realizacji dróg na terenach o nieco większej powierzchni (10,2 ha). Zatem w ogólnym bilansie powierzchnia terenów budowlanych zmienia się nieznacznie. Na pozostałym obszarze (nie objętym planami miejscowymi) inwestycje są realizowane obecnie w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, które często są wydawane na terenach, które powinny być chronione przed zabudową ze względu na uwarunkowania przyrodnicze. Plan ogólny w znacznym stopniu uwzględnia rozwiązania przestrzenne obecnego studium. Na terenach, gdzie nie obowiązują plany miejscowe w stosunku do ustaleń studium nastąpi przyrost nowych terenów możliwych do zabudowy o 10,7 ha. Z kolei rezygnacja z zabudowy kubaturowej dotyczy terenów o powierzchni 14,1 ha. Zmiany będą zatem niewielkie.

Brak realizacji projektu planu ogólnego spowoduje, że skala procesów urbanizacji nie ulegnie znaczącej zmianie. W wyniku jego przyjęcia nie zwiększy się pula terenów możliwych do zabudowy kubaturowej. W strefach: gospodarczych, usługowych i wielofunkcyjnych może ogólnie zwiększyć się nieco intensywność zabudowy.

Ogólnie brak realizacji projektowanego dokumentu nie wpłynie znacząco na poziom presji na środowisko, a w szczególności w zakresie: ochrony wód, powietrza i gruntów, ochrony przed hałasem i polami elektromagnetycznymi. Nie zmieni się istotnie poziom ochrony cennych przyrodniczo obszarów i obiektów (w części przypadków poprawi poziom ochrony niektórych elementów przyrodniczych, zwłaszcza korytarzy ekologicznych, a w niektórych nieco go pogorszy). Projektowany dokument uwzględnia aktualne uwarunkowania z zakresu ochrony środowiska i jego zasobów.

VII. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

VII.1. WARUNKI ZDROWOTNE I BEZPIECZEŃSTWO LUDNOŚCI

Oddziaływanie na ludzi będzie się wiązało z kształtowaniem ogólnych warunków zdrowotnych i bioklimatycznych, na które pośredni wpływ wywiera w szczególności stan sanitarny powietrza, wód, gleb (zależności wynikające m.in. z wymienionych elementów środowiska omówiono w kolejnych punktach oceny). Bezpośrednie oddziaływanie na ludzi wynika z emisji zanieczyszczeń w postaci hałasu czy promieniowania elektromagnetycznego oraz wiąże się z bezpieczeństwem powszechnym w zakresie eliminacji zagrożeń np. wodnych (powodzie, podtopienia) i geologicznych (osuwanie się mas ziemnych, skutki eksploatacji złóż kopalin), a także z wpływem na ogólną jakość życia (warunki zamieszkania i użytkowania).

Hałas

Największe zagrożenie związane jest z imisją hałasu komunikacyjnego. Głównymi źródłami hałasu komunikacyjnego na terenie Cieszyna są: droga ekspresowa S52 oraz droga wojewódzka nr 938 (ul. Katowicka).

Ocenia się, że w związku z określeniem podstawowych i dodatkowych funkcji terenów w strefach funkcjonalnych nie nastąpi istotne zwiększenie zagrożenia imisją hałasu. Nowe tereny przewidziane pod zabudowę – włączone do stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ) – zlokalizowane są na ogół w bezpiecznej odległości od źródeł hałasu, co w świetle analizy imisji hałasu komunikacyjnego pozwala na stwierdzenie, że nie wystąpi zagrożenie przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu. Wyjątek stanowią obszary włączone do stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (47SJ, 81SJ, 187SJ) położone stosunkowo blisko źródła hałasu. Przeważnie są to tereny z już ukształtowaną zabudową. W pojedynczych przypadkach ustalenia planu, polegające na rezygnacji z zabudowy mieszkaniowej będą korzystne z punktu widzenia ochrony przed hałasem.

Nowe źródła hałasu mogą powstać w związku z planowaną zabudową usługową lub produkcyjną (w strefie usługowej i gospodarczej), chociaż plan ogólny zasadniczo nie wyznacza nowych terenów o takim charakterze.

Ocenia się, że realizacja ustaleń projektu planu ogólnego, w powiązaniu z przewidywanymi przedsięwzięciami w zakresie ochrony przed hałasem oraz obowiązującymi normami emisji hałasu, może jedynie lokalnie spowodować pogorszenie klimatu akustycznego, głównie w czasie budowy obiektów budowlanych, kiedy to można się spodziewać krótkotrwałych, powtarzających się oddziaływań akustycznych. Skala uciążliwości akustycznej nowych form użytkowania terenu będzie w istotny sposób zależeć od długości realizacji określonych obiektów budowlanych, a także od ich funkcji.

Syntetyczna ocena zmian wynikających z ustaleń planu ogólnego:

Rodzaj skutków – negatywne;

Waga skutków negatywnych – niewielkie;

Odwracalność procesów – odwracalne;

Zasięg przestrzenny – miejscowy.

Zagrożenia wodne

Zagrożenie powodziowe w Cieszynie może dotyczyć głównie doliny Olzy i Bobrówki. Zgodnie z opracowanymi mapami zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego na terenie miasta występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią. W praktyce tereny te powinny pozostawać wolne od zabudowy. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią znajdują się w różnych strefach funkcjonalnych. Oprócz strefy otwartej na znacznym obszarze występują również strefy gospodarcze, usługowe i mieszkaniowe, obejmujące tereny już zainwestowane

Projekt zmiany planu ogólnego zasadniczo respektuje potrzebę ochrony dolin rzecznych oraz innych terenów podmokłych przed zabudową, w celu unikania naturalnych zagrożeń wodnych. Nigdzie, na terenach szczególnego zagrożenia powodzią nie wprowadza się nowych terenów budowlanych, ponad te wyznaczone w planie miejscowym (są one już w dużym stopniu zainwestowane). Niewielkie poszerzenie (łącznie ok. 0,4 ha) terenów przewidzianych pod zabudowę (w strefach wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową jednorodziną) nastąpiło w dnach niektórych dolinek bezimiennych cieków. W tych przypadkach, przy odpowiednim zaprojektowaniu zabudowy, potencjalne zagrożenia wodne można jednak całkowicie wyeliminować.

Należy też zwrócić uwagę na fakt, iż planowana zabudowa spowoduje zmniejszenie ilości wód infiltrujących do gruntu, a zwiększenie spływów powierzchniowych, zwłaszcza w strefach aktywności gospodarczych, gdzie może wystąpić większy udział powierzchni nieprzepuszczalnych (dachy, parkingi). Zjawisko to będzie się nasilać zwłaszcza w warunkach wystąpienia silnych opadów w krótkim czasie. Przy braku skutecznie działającego systemu odprowadzania wód opadowych, w tym retencji, możliwe będzie występowanie lokalnych podtopień po intensywnych opadach deszczu. Plan ogólny z zasady nie może kreować konkretnych rozwiązań z zakresu retencji. Pośrednio jednak wpływa na możliwość kształtowania odpływu i retencji, poprzez określenie maksymalnej powierzchni zabudowy i minimalnej powierzchni biologicznie czynnej. W przypadku planu ogólnego Cieszyna zmierza to do umiarkowanego wzrostu dopuszczalnej powierzchni zabudowy i umiarkowanego zmniejszenia powierzchni biologicznie czynnej. Ponadto jego ustalenia (dobór stref) korzystnie wpływają na ochronę dolin przed zabudową i utrzymywanie naturalnej retencji dolinowej.

Syntetyczna ocena zmian wynikających z ustaleń planu ogólnego:

Rodzaj skutków – negatywne;

Waga skutków – niewielkie;

Odwracalność procesów – trudno odwracalne;

Zasięg przestrzenny – miejscowy.

Zagrożenie osuwaniem się mas ziemnych

Na terenie Cieszyna znajdują się 82 osuwiska. Zajmują one łącznie 104,6 ha, czyli 3,7 % powierzchni planu. Na osuwiska aktywne ciągle przypada 17 ha, a na aktywne okresowo 61 ha. Zatem ocenia się, że zagrożenie osuwiskowe jest duże.

Zdecydowana większość nowych terenów przewidzianych do zabudowy znajduje się poza osuwiskami. W strefach zagrożonych znajdują się 4 obszary o łącznej powierzchni 1,3 ha.

Grunty położone na obszarach występowania niekorzystnych zjawisk geologicznych, w tym zjawisk i form osuwiskowych, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie ustalania geotechnicznych warunków

posadawiania obiektów budowlanych (Dz.U. z 2012 roku, poz. 463), zaliczane są do warunków gruntowych skomplikowanych, a obiekty budowlane posadawiane w takich warunkach gruntowych do trzeciej kategorii geotechnicznej. Skutkuje to obowiązkiem wykonania dokumentacji geologiczno-inżynierskiej, zgodnie z przepisami ustawy Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2021 roku, poz. 1420).

Podstawową formą ograniczenia ryzyka dla osuwisk, na których istnieje zabudowa i infrastruktura, jest dbałość o sprawne systemy odprowadzania wód opadowych i roztopowych poza granice osuwisk oraz prowadzenie prac modernizacyjnych i ziemnych ze szczególnym uwzględnieniem stopnia skomplikowania warunków gruntowych. Na terenach osuwiskowych sugeruje się budowę kanalizacji i odwodnień.

Syntetyczna ocena zmian wynikających z ustaleń planu ogólnego:

Rodzaj skutków – negatywne;

Waga skutków – umiarkowane;

Odwracalność procesów – trudno odwracalne;

Zasięg przestrzenny – miejscowy.

Niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne

Źródłami emisji fal elektromagnetycznych są linie wysokiego napięcia i najwyższych napięć i stacje elektroenergetyczne, stacje bazowe telefonii komórkowej i nadajniki radiowe.

Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym wynika z przepisów ogólnie obowiązujących. W wyniku realizacji planu ogólnego nie nastąpi istotny wzrost zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym. Zakłada się, że poziom tego promieniowania w dającej się przewidzieć perspektywie powinien utrzymać się na poziomie zbliżonym do obecnego i nie będzie istotnym zagrożeniem dla ludzi.

Plan ogólny nie lokuje nowych terenów mieszkaniowych w śladach przebiegu linii wysokiego napięcia, ani w ich sąsiedztwie.

Lokalizacja stacji bazowych telefonii komórkowej jest dopuszczalna niezależnie od ustaleń dokumentów planistycznych – na podstawie ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 604, ze zm.) – z uwzględnieniem Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2019 r., poz. 2448).

Syntetyczna ocena zmian wynikających z ustaleń planu ogólnego:

Rodzaj skutków – negatywne;

Waga skutków negatywnych – nieznaczne;

Odwracalność procesów – odwracalne;

Zasięg przestrzenny – lokalny.

VII.2. ZWIERZĘTA I ROŚLINY ORAZ RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

Wpływ na rośliny będzie się odbywał głównie poprzez zmniejszanie powierzchni terenów biologicznie czynnych oraz poprzez przekształcenia niektórych siedlisk przyrodniczych. Przeważnie przekształceniom będą podlegać grunty rolne, w większości nieużytkowane rolniczo, często wieloletnie odłogi w fazie sukcesji drzew i krzewów.

Projekt planu ogólnego umożliwi zabudowę budynkami nowych terenów (w obowiązujących planach miejscowych niedopuszczonych do zabudowy). Jednocześnie rezygnuje się z możliwości takiej zabudowy na podobnym obszarze. Żaden z nowych terenów przewidzianych do zabudowy nie narusza elementów przyrodniczych chronionych w ramach rezerwatów, obszaru chronionego krajobrazu, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz użytków ekologicznych (ocenę wpływu na obszary objęte ochroną prawną zawiera rozdział V), jak również innych obszarów wartościowych przyrodniczo (dolin rzecznych, zbiorników wodnych, kompleksów leśnych, w tym proponowanych do ochrony w formie rezerwatów przyrody). Wszystkie cenne przyrodniczo obszary zasadniczo znalazły się w strefach otwartych lub, w znacznie mniejszym stopniu, w strefach zieleni i rekreacji. Dla większości stref otwartych całkowicie wyeliminowano profil dodatkowy. W pozostałych przypadkach dopuszczono jedynie tereny zieleni urządzonej i/lub tereny elektrowni słonecznych. Obszar projektowanego rezerwatu „Szczypie” znalazł się w strefie 7SO (dopuszczalny teren elektrowni słonecznej i teren zieleni urządzonej), natomiast obszar projektowanego rezerwatu „Parchowiec” znalazł się w strefie 13SO (dopuszczalny teren zieleni urządzonej). Wymienione strefy obejmują znacznie większe obszary niż powierzchnie proponowanych rezerwatów, które znajdują się w całości na gruntach PGL Lasy Państwowe, Nadleśnictwa Ustroń. Zagospodarowanie tych gruntów na cele inne niż leśne wymagałoby uzyskania zgody na wyłączenie ich z produkcji leśnej. W świetle dokumentu „Wytyczne i rekomendacje Ogólnopolskiej Narady o Lasach” wyrażającego wolę działań Ministerstwa Klimatu i Środowiska na rzecz ochrony lasów o szczególnych walorach przyrodniczych, należy w praktyce wykluczyć możliwość uzyskania zgody na wyłączenie tych terenów z produkcji leśnej.

Plan ogólny ze względu na swój charakter nie może formułować wytycznych dotyczących ochrony miejsc cennych przyrodniczo. Dopiero na etapie planu miejscowego możliwe będzie doprecyzowanie funkcji terenów i zasad ochrony niektórych z nich. Ocenia się, że zagospodarowanie rekreacyjne większości terenów o podwyższonej wartości przyrodniczej nie powinno prowadzić do obniżenia ich walorów przyrodniczych. Istotne jest jednak zapewnienie ciągłości przestrzennej tych obszarów, w tym niewprowadzanie barier w swobodnym przemieszczaniu się zwierząt, a także ochrona zbiorników wodnych i mokradeł.

Wpływ na zwierzęta, będzie polegał głównie na zwiększeniu presji na pospolite zwierzęta, głównie synantropijne. Wpływ na ptaki oraz płazy i gady, jak również na gatunki większych ssaków, wykorzystujących tereny otwarte do bytowania i wędrówek będzie niewielki. Plan ogólny poprzez swoje ustalenia zasadniczo chroni cenne siedliska: wodne, wodno-błotne i leśne, będące miejscami bytowania i rozrodu cennych i chronionych gatunków zwierząt.

Projekt planu ogólnego uwzględnia przebieg najważniejszych korytarzy ekologicznych. Fragment korytarza dla ptaków „Dolina Górnej Wisły” obejmuje północną część miasta. W granicach tego korytarza wyznaczono różne strefy – odpowiednio do stanu użytkowania terenów oraz ustaleń dokumentów planistycznych. Tylko w niewielkim stopniu, w granicach tego korytarza, poszerza się możliwość zabudowy terenu – poprzez włączenie do stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową jednorodzinną nowych terenów (dotychczas nie przewidzianych do zabudowy) o powierzchni 2,3 ha. Tereny te przylegają do istniejących zespołów zabudowy. Ich zabudowa nie powinna się przyczynić do pogorszenia warunków funkcjonowania tego korytarza. Nieco większe

znaczenie może mieć dopuszczenie w strefie otwartej (7SO) możliwości lokowania elektrowni słonecznych.

W przypadku korytarzy dla ryb i nietoperzy wpływ ustaleń planu ogólnego na ich funkcjonowanie i drożność będzie mało istotny. W przypadku korytarza ichtiologicznego „Korytarz Rzeka Olza” plan ogólny zapewnia najwyższą możliwą ochronę poprzez przypisanie do stref otwartych, z wykluczeniem funkcji profilu dodatkowego. W przypadku wyznaczonych korytarzy dla nietoperzy należy podkreślić, że ich przebieg został wyznaczony w sposób orientacyjny, z wykorzystaniem materiałów kartograficznych w mniejszych skalach w stosunku do skali sporządzanego planu ogólnego. Tym niemniej będą one głównie przez strefy otwarte, gdzie wykluczono profil dodatkowy. Miejscami, w rejonach silnie zurbanizowanych przecinają inne strefy funkcjonalne.

Przez obszar objęty ustaleniami projektu planu ogólnego przebiegają korytarze spójności obszarów chronionych „Olza” (K11), „Olza-Odra” (M33) oraz „Puńcówka” (M34). Korytarze spójności obejmują na ogół strefy otwarte. W przypadku strefy 7SO dopuszczono tereny elektrowni słonecznych co może wpłynąć niekorzystnie na funkcjonowanie i drożność korytarza „Olza-Odra” (M33). W granicach tych korytarzy (w dolinie Olzy) wyznaczono też strefy zieleni i rekreacji z dopuszczeniami terenów usług sportu i rekreacji, a w przypadku strefy 23SN również usług gastronomii oraz usług turystyki. Należy zauważyć, że nabrzeże Olzy w tych rejonach jest licznie odwiedzane przez turystów, a cała dolina jest silnie przeobrażona antropogenicznie i ma charakter kulturowy.

W świetle powyższych ustaleń ocenia się, że ustalenia projektu planu ogólnego nie wpłyną znacząco negatywnie na funkcjonowanie korytarzy ekologicznych.

Syntetyczna ocena zmian wynikających z ustaleń planu ogólnego:

Rodzaj skutków – negatywne i pozytywne;

Waga skutków negatywnych – niewielkie;

Odwracalność procesów – nieodwracalne;

Zasięg przestrzenny – ponadlokalny.

VII.3. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Oddziaływanie na wody należy rozpatrywać w dwóch aspektach: w kontekście ich stanu sanitarnego oraz w kontekście ich zasobów, w tym warunków odpływu i retencji. O wpływie na stan sanitarny wód decydować będzie ilość i sposób odprowadzania i stopień oczyszczenia potencjalnie powstających na tych terenach ścieków oraz naturalna odporność środowiska na zanieczyszczenia. W przypadku wód powierzchniowych płynących regeneracja może następować szybko, po ustaniu dopływu zanieczyszczeń. W przypadku wód podziemnych proces regeneracji będzie znacznie dłuższy. Stopień zagrożenia zanieczyszczeniami infiltrującymi z powierzchni terenu jest zróżnicowany, jednak przeważnie duży.

Zabudowa o charakterze mieszkaniowym i usługowym nie powinna powodować nadmiernej presji na jakość wód, przy założeniu sprawnie działającego systemu odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych. W przypadku Cieszyna część obszaru miasta znajduje się poza obszarem aglomeracji, gdzie brak jest możliwości korzystania z systemu kanalizacji zbiorczej, co zwiększa ryzyko przedostawania się do gruntu lub wód powierzchniowych ścieków nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych.

Naturalna retencja gruntowa zostanie nieco ograniczona na skutek wzrostu powierzchni nieprzepuszczalnych (ulic, chodników, parkingów, dachów budynków). Zważywszy jednak na znaczący udział powierzchni biologicznie czynnej, należy założyć, że znaczna część wód opadowych z terenów zurbanizowanych, będzie w stanie zasilać wody podziemne.

Plan ogólny nie wprowadza nowych funkcji, które w szczególny sposób zagrażałyby stanowi ilościowemu i jakościowemu wód oraz wpłynęły negatywnie na sieć hydrograficzną. Dokument ten nie wpłynie istotnie na zwiększenie presji urbanizacyjnej (łączna powierzchnia terenów z możliwością zabudowy nie wzrośnie). Można więc uznać, że wpływ ustaleń planu miejscowego na wody będzie ogólnie neutralny, zwłaszcza, że dokument ten nie określa standardów w zakresie infrastruktury technicznej i ochrony środowiska.

Syntetyczna ocena zmian wynikających z ustaleń planu ogólnego:

Rodzaj skutków – negatywne;

Waga skutków negatywnych – nieznaczące;

Odwracalność procesów – częściowo odwracalne;

Zasięg przestrzenny – lokalny.

VII.4. KLIMAT I POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

W obszarach projektowanej zabudowy wystąpi wpływ na warunki mikroklimatyczne o miejscowym zasięgu – modyfikacje warunków mikroklimatycznych w wyniku wprowadzenia zabudowy i utwardzonych nawierzchni powodować będzie przede wszystkim zakłócenia naturalnej równowagi cieplno-wilgotnościowej i radiacyjnej tj. niższą wilgotność względną powietrza i wzrost radiacji. Projektowana zabudowa powodować będzie również problemy dodatkowej dostawy energii ze źródeł sztucznych – wypromieniowywanie ciepła w sezonie grzewczym.

Niekorzystny wpływ ustaleń projektu planu ogólnego na jakość powietrza atmosferycznego związany jest z wyznaczonymi terenami zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej, które będą źródłem emisji zanieczyszczeń głównie z procesów grzewczych i komunikacyjnych. Projekt ten nie przewiduje przyrostu nowych terenów inwestycyjnych, który mógłby skutkować istotnym zwiększeniem emisji zanieczyszczeń do atmosfery w skali całego miasta. Wzrost ilości źródeł zanieczyszczeń (głównie niskiej emisji) będzie raczej skutkiem wcześniejszych decyzji planistycznych. Niekorzystne skutki będą odczuwalne głównie w gęściej zabudowanych częściach miasta, zwłaszcza w obrębie wklęsłych form ukształtowania terenu.

Wpływ źródeł grzewczych na stan sanitarny powietrza zależy przede wszystkim od technicznych parametrów zastosowanych urządzeń grzewczych (sprawność energetyczna, warunki spalania oraz warunki wprowadzania emisji zanieczyszczeń – parametry emitora) oraz zastosowanego rodzaju paliwa. Dla ochrony jakości powietrza konieczne jest w przypadku zabudowy istniejącej wyeliminowanie przestarzałych technologicznie urządzeń grzewczych oraz procedury spalania odpadów, natomiast w przypadku wyznaczonych nowoprojektowanych terenów zabudowy instalacja nowoczesnych systemów grzewczych o korzystnej dla środowiska charakterystyce energetyczno-emisyjnej. Kwestie te zasadniczo regulują przepisy odrębne. Wielkość emisji niezorganizowanej ze źródeł motoryzacyjnych zależy w głównej mierze od natężenia ruchu, jego struktury oraz czasu emisji. Wymagania w zakresie obsługi komunikacyjnej nowoprojektowanych terenów zabudowy są zróżnicowane. Natężenie ruchu w związku z obsługą komunikacyjną terenów zabudowy mieszkaniowej będzie niewielkie, przypadku terenów usługowych, może być większe.

Syntetyczna ocena zmian wynikających z ustaleń planu ogólnego:

Rodzaj skutków – negatywne;

Waga skutków negatywnych – nieznaczące;

Odwracalność procesów – odwracalne;

Zasięg przestrzenny – lokalny.

VII.5. POWIERZCHNIA ZIEMI I ZASOBY NATURALNE

Ochrona powierzchni ziemi polega na: zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, w szczególności przez: racjonalne gospodarowanie, zachowanie wartości przyrodniczych, zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania, ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania, utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów, doprowadzenie jakości gleby i ziemi co najmniej do wymaganych standardów, jeżeli nie są one dotrzymane, zachowanie wartości kulturowych, z uwzględnieniem zabytków archeologicznych oraz zapobieganiu ruchom masowym ziemi i ich skutkom (art. 101 ustawy - Prawo ochrony środowiska).

Prognozowany wpływ na powierzchnię ziemi wiąże się głównie ze zmianami w ukształtowaniu (rzeźbie) terenu i przekształceniami pokrywy glebowej związanymi z procesem zabudowy terenu. Przekształcenia gleb będą dotyczyły na ogół użytków rolnych, przeważnie średnich klas bonitacyjnych.

Realizacja nowych inwestycji budowlanych może powodować takie przekształcenia powierzchni ziemi, które wpłyną na zmianę stosunków wodnych, mieszanie wierzchnich warstw gruntu, niszczenie lub zaburzenie profili glebowych oraz pogorszenie ich właściwości. Bezpośredni wpływ na powierzchnię ziemi polegać będzie na usunięciu wierzchniej warstwy i wyłączeniu biologicznej czynności gleby (przekształcenie gruntów rolnych w terenach budowlanych). Wpływ realizowanych w nawiązaniu do ocenianego dokumentu inwestycji na powierzchnię ziemi będzie uzależniony od rodzaju inwestycji. Ze względu na przewagę inwestycji polegających na realizacji zabudowy jednorodzinnej wolno stojącej, wpływ ten będzie ogólnie niewielki (może powodować jedynie miejscowe przekształcenia powierzchni ziemi, polegające na zmianie ukształtowania terenu wskutek przemieszczania wierzchnich warstw gruntów oraz likwidacji lub zaburzeniu profili glebowych).

Usunięcie profilu glebowego i zmiany ukształtowania powierzchni ziemi w miejscach posadawiania budynków oraz wprowadzania powierzchni utwardzonych zasadniczo można uznać za nieodwracalne. Zaburzenia profilu gleby w związku z prowadzoną budową, w miejscach gdzie pozostanie powierzchnia biologicznie czynna - na której przywrócona zostanie szata roślinna, będą miały charakter długotrwały, lecz odwracalny.

W granicach Cieszyna występuje udokumentowane złożo kopaliny (piasków i żwirów) „Krasna-Bielowiec”. Jego występowanie brano pod uwagę przy projektowaniu stref planistycznych – znajduje się w strefie otwartej, co zapewnia jego ochronę dla potrzeb przyszłej eksploatacji.

Syntetyczna ocena zmian wynikających z ustaleń planu ogólnego:

Rodzaj skutków – negatywne;

Waga skutków negatywnych – niewielkie;

Odwracalność procesów – częściowo odwracalne;

Zasięg przestrzenny – miejscowy.

VII.6. KRAJOBRAZ I ZABYTKI

Ocena krajobrazu rozumianego w kategoriach estetycznych (jako zbiór bodźców, oddziałujących na różne zmysły użytkownika) ma charakter subiektywny. Przyjmuje się jednak powszechnie, że o atrakcyjności krajobrazu decyduje występowanie takich komponentów, jak urozmaicona rzeźba oraz użytkowanie terenów – w szczególności występowanie mozaiki lasów i wód oraz możliwość percepcji krajobrazu (zakres widoków, punkty kluczowe, ciągi widokowe, pozwalające na obserwację rozległych przestrzeni lub specyficznych elementów liniowych).

Według *Audytu krajobrazowego województwa śląskiego (2025)* na terenie Cieszyna można wyróżnić 14 jednostek krajobrazowych. Dwie z nich zostały sklasyfikowane jako krajobrazy priorytetowe: „Cieszyn” – obejmujący historyczne centrum miasta oraz „Zamarski-Gumna” – obszar na zachód od Krasnej, częściowo znajdujący się również w gminach Hażlach i Dębowiec.

Dla obszaru objętego krajobrazem priorytetowym „Cieszyn” sformułowano rekomendacje i wnioski przeciwdziałające zagrożeniom w zakresie ochrony i kształtowania ekosystemów, ich zespołów oraz struktury ekologicznej krajobrazu:

- *zachowanie i pielęgnacja starych drzew i ich zespołów, ze szczególnym uwzględnieniem bulwarów wzdłuż Olzy i drobnego ciek, zieleńców i skwerów, oraz uwzględnienie w kształtowaniu terenów zieleni funkcji ekologicznych;*
- *pozostawianie drzew obumierających i martwych, zwłaszcza starych drzew liściastych oraz dziuplastych, z wyjątkiem sytuacji stwarzających zagrożenie obszaru dla ludzi lub mienia.*

Powyższe rekomendacje plan ogólny realizuje poprzez zakwalifikowanie terenów cennych przyrodniczo do stref otwartych, natomiast bulwarów wzdłuż Olzy, zieleńców i skwerów do stref otwartych lub stref zieleni i rekreacji. Inne rekomendacje (przeciwdziałające zagrożeniom w zakresie osadnictwa, architektury, kompozycji, ładu przestrzennego oraz walorów estetycznych) plan ogólny realizuje po części poprzez przypisanie poszczególnych terenów do stosownych stref funkcjonalnych oraz poprzez określenie intensywności i wysokości zabudowy.

W przypadku obszaru objętego krajobrazem priorytetowym „Zamarski-Gumna” plan ogólny uwzględnia, po części, następujące rekomendacje (inne nie są możliwe do realizacji w oparciu o narzędzia planu ogólnego):

- *zachowanie struktury typowego dla obszaru mozaikowego krajobrazu otwartego, w szczególności ekosystemów łąk, pastwisk, muraw kserotermicznych i napiaskowych, liniowych, obszarowych i punktowych zadrzewień, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych do zabudowy w obecnych i nowych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obszarze uzupełnień zabudowy w planie ogólnym gminy, z dopuszczeniem wprowadzania zabudowy zagrodowej zgodnie z przepisami odrębnymi;*
- *uwzględnienie w nowo sporządzanych aktach planowania przestrzennego, dokumentach strategicznych i programowych oraz w decyzjach administracyjnych potrzeby ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych i fizjonomicznych;*
- *w ustaleniach i rekomendacjach w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie dotyczących zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW nielocalizowanie farm wiatrowych i fotowoltaicznych na terenach przeznaczonych na cele rolne i leśne, poza wynikającymi z ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, prawomocnych decyzji administracyjnych i innych aktów prawnych, obowiązujących w dniu wejścia w życie Audytu krajobrazowego;*

- *nielocalizowanie antropogenicznych dominant krajobrazowych ze szczególnym uwzględnieniem obiektów wielkokubaturowych, o objętości większej niż 10000 m³, wysokościowych lub wielkoobszarowych poza wynikającymi z ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, prawomocnych decyzji administracyjnych i innych aktów prawnych, obowiązujących w dniu wejścia w życie Audytu krajobrazowego oraz poza inwestycjami celu publicznego oraz obiektami infrastruktury turystycznej.*

Generalnie ochronę przestrzeni wartościowej krajobrazowo na terenie miasta plan ogólny realizuje głównie poprzez nierozprzestrzenianie zabudowy oraz ograniczanie wysokości zabudowy. Warto też wspomnieć o wprowadzonych ograniczeniach co do możliwości lokalizacji elektrowni słonecznych i wiatrowych w strefach otwartych i strefach produkcji rolniczej, co powinno chronić otwarte przestrzenie przed niekontrolowanym rozwojem infrastruktury OZE i tym samym chronić harmonijnie ukształtowane krajobrazy rolnicze przed ich zaburzaniem.

W stosunku do wartości dziedzictwa kulturowego związanych z obszarami i obiektami zabytkowymi plan ogólny nie wprowadza żadnych ustaleń. Dobór stref planistycznych umożliwia ochronę obszarów i obiektów zabytkowych poprzez plany miejscowe.

Syntetyczna ocena zmian wynikających z ustaleń planu ogólnego:

Rodzaj skutków – negatywne i pozytywne;

Waga skutków negatywnych – niewielkie;

Odwracalność procesów – nieodwracalne;

Zasięg przestrzenny – lokalny.

VII.7. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z art. 104 ust.1 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko - w razie stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko na skutek realizacji projektu planu ogólnego konieczne jest przeprowadzenie postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko. Z uwagi na położenie obszaru opracowania na styku z granicą Państwa (Republiką Czeską) wzięto pod uwagę możliwość transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Elementy środowiska, na które wpływ może mieć realizacja projektu planu ogólnego to w szczególności: jakość i zasoby wód oraz stosunki wodne, jakość powietrza atmosferycznego, powiązania przyrodnicze. Plan ogólny, nie wprowadza rozwiązań, które w szczególny sposób zagrażałyby stanowi ilościowemu i jakościowemu wód oraz miały istotny wpływ na jakość powietrza. Dokument ten nie wpłynie ogólnie na zwiększenie presji urbanizacyjnej (łączna powierzchnia terenów z możliwością zabudowy nie wzrośnie). W tym kontekście należy uznać, że pogorszenie stanu środowiska w zakresie tych komponentów może wystąpić tylko lokalnie i na niewielką skalę. W przypadku powiązań przyrodniczych plan ogólny nie wpłynie istotnie na funkcjonowanie korytarzy ekologicznych, które biegną wzdłuż granicy doliną Olzy.

W świetle powyższych ustaleń należy uznać, że nie wystąpi znaczące transgraniczne oddziaływanie na środowisko w rozumieniu art. 104 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko.

VIII. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Konieczność rozpatrywania rozwiązań alternatywnych w stosunku do rozwiązań zawartych w projekcie ocenianego dokumentu (a także rozwiązań kompensujących), zachodzi w przypadku stwierdzenia możliwości wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań (w rozumieniu art. 3 pkt 17 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku [...]) na obszar Natura 2000. Biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg projektu planu ogólnego, w prognozie wykluczono możliwość wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz na integralność tych obszarów. Wobec tego nie wystąpiła konieczność rozpatrywania rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie w rozumieniu art. 54 ust. 2 pkt 3 lit. b ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku (...).

Plan ogólny nie określa zasad ochrony środowiska, a jedynie funkcje terenów (podstawowe i dodatkowe), ponadto określa wskaźniki decydujące o intensywności przyszłej zabudowy i zagospodarowania terenu.

Do działań zapobiegających lub ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko można zaliczyć:

- przyporządkowanie terenów w granicach rezerwatów do stref otwartych oraz wykluczenie funkcji dopuszczalnych poprzez profil dodatkowy;
- zaliczenie terenów znajdujących się w granicach użytków ekologicznych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych do strefy otwartej oraz wykluczenie funkcji dopuszczalnych poprzez profil dodatkowy;
- objęcie innych obszarów wartościowych przyrodniczo (doliny rzeczne, zbiorniki wodne, łąki i lasy) strefą otwartą lub strefą zieleni i rekreacji oraz znaczne ograniczenie funkcji w profilach dodatkowych;
- wykluczenie możliwości lokalizowania elektrowni wiatrowych oraz znaczne ograniczenie możliwości lokalizacji elektrowni słonecznych (farm fotowoltaicznych) w granicach stref otwartych i stref produkcji rolniczej;
- objęcie obszarów w granicach korytarzy ekologicznych głównie: strefą otwartą, strefą zieleni i rekreacji; zasadniczo niedopuszczenie możliwości realizacji nowej zabudowy poza dopuszczoną przez obowiązujące plany miejscowe;
- wykluczenie możliwości zabudowy nowych terenów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią;
- ograniczanie powierzchni zabudowy i utrzymywanie dużego udziału powierzchni biologicznie czynnej w strefach, w celu: ograniczania spływu powierzchniowego i zapewnienia infiltracji wód opadowych i roztopowych do gruntu, ograniczania skutków niskiej emisji, w tym zapewnienia korzystnych warunków przewietrzania;
- ochrona dolin rzecznych poprzez objęcie ich głównie strefą otwartą lub strefą zieleni i rekreacji;
- nieposzerzanie stref o nowe tereny, gdzie mogą być dopuszczone w planach miejscowych funkcje chronione przed hałasem - w miejscach zagrożonych przekroczeniem dopuszczalnego poziomu hałasu.

IX. PROPONOWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

W związku z tym, że realizacja planu ogólnego następuje poprzez sporządzanie planów miejscowych zawierających ustalenia zgodne z ocenianym dokumentem (i wydawanych na ich podstawie decyzji o pozwoleniu na budowę), skutki realizacji projektu planu ogólnego wyrażać się będą we wpływie na środowisko konkretnych inwestycji, dla których plan ogólny wyznacza ogólne ramy. Ocenę skutków realizacji planu ogólnego należy przeprowadzać poprzez zbadanie wpływu na środowisko miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w trybie art. 32 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ("w celu oceny aktualności planu ogólnego [...] prezydent miasta dokonuje analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy [...]"). Ocena aktualności planu ogólnego i analiza powinna być dokonywana nie rzadziej niż raz na cztery lata, co najmniej raz w trakcie kadencji rady gminy (art. 32 ust. 2 cyt. ustawy).

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym narzuca obowiązek sporządzania planów miejscowych w zgodności z planem ogólnym, co powinno zapewnić respektowanie jego ustaleń, określonych w ocenianym dokumencie. Niemniej, w trakcie analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym (obejmującej również ocenę aktualności planów miejscowych), należy skontrolować skuteczność realizacji dokumentu poprzez zbadanie stopnia zgodności planów miejscowych z planami ogólnymi w zakresie:

- wykorzystania przestrzeni (zasięgu terenów o różnym przeznaczeniu lub o różnych zasadach zagospodarowania, w szczególności terenów przeznaczonych pod zabudowę);
- szczegółowego przeznaczenia terenów, zwłaszcza w zakresie dopuszczalnych funkcji usługowych i produkcyjnych;
- parametrów i wskaźników urbanistycznych (dopuszczalna intensywność i powierzchnia zabudowy, minimalny udział terenu biologicznie czynnego, wysokość zabudowy);
- sposobów zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie, ustalonych na podstawie odrębnych przepisów (innych niż ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), w tym terenów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.

W dłuższej perspektywie można dokonać oceny skutków realizacji planu ogólnego wykorzystując niektóre wskaźniki dotyczące, m.in., powierzchni terenów zieleni urządzonej, liczby mieszkańców objętych systemem kanalizacji, czy miejsc parkingowych. Analizę zgodności wykorzystania przestrzeni należy dokonać metodami GIS, wykorzystując w tym celu aktualne mapy zasadnicze i zdjęcia lotnicze.

W razie stwierdzenia potencjalnego wystąpienia negatywnego oddziaływania na środowisko organ ochrony środowiska powinien zobowiązać podmiot korzystający ze środowiska do sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego, zgodnie z przepisami ustawy - Prawo ochrony środowiska. W przypadku wystąpienia szkód w środowisku lub niedopełnienia przez podmiot korzystający ze środowiska przepisów o ochronie środowiska, należy zastosować adekwatne środki, przewidziane w przywołanej ustawie, z uwzględnieniem przepisów ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie.

X. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Prognoza oddziaływania na środowisko dotyczy projektu planu ogólnego Cieszyna, obejmującego obszar całego miasta, z wyjątkiem terenu zamkniętego, zgodnie z Uchwałą V52/24 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 28 sierpnia 2024 r.

Plan ogólny jest obowiązkowym dokumentem planistycznym, sporządzanym na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z tą ustawą celem sporządzenia planu ogólnego jest określenie: stref planistycznych i gminnych standardów urbanistycznych oraz w razie potrzeby: obszarów uzupełnienia zabudowy i obszarów zabudowy śródmiejskiej. Ustalenia planu ogólnego określa się, uwzględniając uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy.

Prognozę oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego sporządzono zgodnie z przepisami art. 51 i 52 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Zgodnie z art. 53 tej ustawy zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach oraz z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Cieszynie.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego zawiera następujące zasadnicze elementy: (1) charakterystykę i ocenę stanu środowiska (w podziale na podstawowe elementy środowiska) wraz z określeniem głównych problemów ochrony środowiska na obszarze gminy, w tym istotnych z punktu widzenia projektu planu ogólnego oraz prognozowanych zmian w środowisku w przypadku braku realizacji projektu dokumentu; (2) część prognostyczną, zawierającą ocenę skutków realizacji projektowanych ustaleń polityki przestrzennej na poszczególne komponenty środowiska, w tym na zdrowie ludzi, z uwzględnieniem wpływów skumulowanych (wzajemnych oddziaływań poszczególnych elementów środowiska), a także: ocenę projektowanego dokumentu pod względem stopnia uwzględnienia zasad określonych w dokumentach rangi międzynarodowej i krajowej, proponowane działania ograniczające potencjalny negatywny wpływ skutków realizacji projektu planu ogólnego na środowisko oraz sposoby monitorowania realizacji projektu planu ogólnego.

W pierwszej części opracowania oceniono cechy i aktualny stan środowiska na terenach objętych projektem (w granicach całego miasta) z uwzględnieniem otoczenia. Z oceny tej wynikają główne uwarunkowania, jakie wpływają na rozwiązania planistyczne, w tym ograniczenia zagospodarowania przestrzennego. Stanowi to kontekst, w jakim oceniono wpływ ustaleń planu na szeroko rozumiane środowisko.

Budowa geologiczna i ukształtowanie terenu w wielu miejscach stwarzają utrudnienia w zagospodarowaniu terenu. Dotyczy to zwłaszcza terenów silnie nachylonych oraz zagrożonych powstawaniem osuwisk. Część terenów, położonych w dolinach rzecznych charakteryzuje się niekorzystnymi warunkami gruntowo-wodnymi (są podmokłe lub płytko zalegają wody gruntowe).

Pod obszarem miasta znajduje się tylko 1 udokumentowane złożo piasków i żwirów „Krasna-Bielowiec” – objęte prawem własności nieruchomości gruntowej. Złożo nie jest eksploatowane.

Gleby na terenie Cieszyna charakteryzują się przeważnie dobrymi lub przeciętnymi klasami bonitacyjnymi. Znaczny jest udział gruntów III klasy bonitacyjnej (43,24%) i gruntów IV klasy (45,91%). Z kolei stosunkowo niewielki jest udział gruntów słabych (V i VI klasy bonitacyjnej).

Klimat obszaru miasta jest relatywnie ciepły i dość wilgotny. Stwarza korzystne warunki dla rolnictwa. Korzystne warunki topoklimatyczne występują w obrębie wyżej położonych części stoków, z wyjątkiem stoków o znacznym nachyleniu i ekspozycji północnej, gdzie warunki nasłonecznienia są niekorzystne. Niekorzystne warunki topoklimatyczne występują głównie w obrębie wklęsłych form terenowych, zwłaszcza w obrębie niższych części dolin, gdzie występują sprzyjające warunki do tworzenia się mgieł oraz zastoisk chłodnego powietrza. Obszary te są niezbyt korzystne z punktu widzenia stałego zamieszkiwania ludności.

Na analizowany obszarze największy wpływ na jakość powietrza atmosferycznego mają tzw. źródła punktowe (zakłady przemysłowe), emisja ze źródeł rozproszonych – kotłowni, pieców i palenisk domowych (tzw. niska emisja) oraz zanieczyszczenia komunikacyjne z tzw. źródeł liniowych. Istotną rolę w kształtowaniu jakości powietrza atmosferycznego w Cieszynie mają także położone na terenie Polski oraz Czech aglomeracje przemysłowe (rybnicko-jastrzębska, ostrawsko-karwińska). W Cieszynie (stacja przy Chopina 37) średnioroczny poziom stężenia pyłu PM10 nie był przekroczony, w 2024 r. wynosił $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (63% wartości dopuszczalnej). Stężenie benzo(a)pirenu wyniosło w 2024 r. $1,5 \text{ ng}/\text{m}^3$, nieznacznie przekraczało wartość dopuszczalną ($1 \text{ ng}/\text{m}^3$).

Cieszyn położony jest w dorzeczu Odry nad jej prawobrzeżnym dopływem, rzeką Olzą. Na wschód od terenu miasta przebiega dział wodny I stopnia między dorzeczami Wisły i Odry. Teren miasta odwadniany jest przez rzekę Olzę i jej dopływy: Bobrówkę i Puńcówkę wraz z szeregiem mniejszych cieków.

Aktualna ocena wód Olzy (JCWP RW60000411453) określa jej potencjał jako słaby, natomiast stan chemiczny poniżej dobrego i stan ogólny jako zły. W przypadku Bobrówki (JCWP RW60000711449) występuje słaby potencjał ekologiczny i zły stan ogólny.

W granicach Cieszyna zlokalizowanych jest kilkadziesiąt niewielkich oczek wodnych, położonych w dolinach cieków, które jednak nie mają większego wpływu na sieć hydrograficzną, wpływają jednak korzystnie na bioróżnorodność obszaru. Zajmują one łącznie 2,5 ha. Jedynie w rejonie Gułdów znajduje się większy powierzchniowo kompleks czterech stawów o łącznej powierzchni 7,7 ha, układający się w zespół stawów łańcuchowych.

Na terenie miasta nie wydzielono Głównych lub Lokalnych Zbiorników Wód Podziemnych. Stopień zagrożenia wód podziemnych jest wysoki ze względu na budowę geologiczną. Na terenie miasta znajdują się dwa ujęcia wód podziemnych. Wody z ujęć służą do celów socjalnobytowych i gospodarczych, natomiast system wodociągowy Cieszyna zaopatrywany jest w wodę z ujęcia położonego poza terenem miasta, w Pogórzcu, w gminie Skoczów.

W części terenu miasta położonego na północ od trasy S52 strome zbocza i dna dolin porastają lasy i zadrzewienia lub są one wykorzystywane jako łąki i pastwiska, a rzadziej grunty orne. Wyróżnić można zadrzewienia doliny Kalembianki (m.in. bardzo strome zbocze na północ od ul. Kościelnej), zadrzewienia stanowiące niejako przedłużenie rezerwatu Kopce na północ i wschód od ul. Gajowej, ul. Bukowej i ul. Zagrodowej czy zadrzewienia dopływów Piotrówki w rejonie ul. Rudowskiej. Wartościowym elementem przyrodniczym jest dawny kamieniołom w malowniczej dolince Kalembianki oraz niecki dawnych stawów.

W centralnej części miasta terenami wolnymi od zabudowy są głównie parki, skwery, ogrody działkowe. Wyróżnić tu należy w szczególności Górę Zamkową, a także pozostałości doliny Olzy przekształcone w parki i tereny sportowo-rekreacyjne. Najbardziej niedostępne stoki zbocza doliny Olzy, z zachowaną pierwotną roślinnością zostały objęte ochroną. Pomimo, że są to tereny bardzo cenne pod względem przyrodniczym, z zachowaną naturalną roślinnością, to jednak kompozycyjnie stanowią one element zieleni parkowej doliny Olzy.

We wschodniej części miasta pomiędzy terenami zabudowanymi występują rozległe powierzchnie uprawianych gruntów rolnych, pośród których płyną głęboko wciętymi dolinami: Boguniówka, Kraśnianka, Bielowiec, Bobrówka i inne mniejsze ciek. Zwykle dolinki porośnięte są zadrzewieniami łągowymi z dominacją wierzby i olchy. Pomiedzy poszczególnymi dolinkami doskonale widoczne są grzbiety poszczególnych zaokrąglonych garbów, które również stanowią istotny element malowniczego krajobrazu. W dolinie Kraśnianki, w rejonie ul. Wiślańskiej występuje ciąg czterech stawów. W południowo-wschodniej części miasta, przy granicy z gminą Goleszów znajdują się dwa większe kompleksy leśne: Las Strzelbin i Las Bielowiec. W obrębie Lasu Strzelbin występuje dolinka ciek o interesujących formach geomorfologicznych. Z kolei w obrębie Lasu Bielowiec widoczny jest ciąg dawnych stawików z groblami, obecnie niezagospodarowany i porastający lasem łągowym. Na wzgórzu położonym na wschód od ul. Mlecznej widoczne są wyrobiska stanowiące pozostałość eksploatacji prowadzonej tu na początku XXI w. Bardzo wartościowym elementem przyrodniczym tej części miasta jest również dolina Bobrówki, w której występuje mozaika łąk i pastwisk oraz zadrzewień, a rzeka miejscami meandruje.

Według Opracowania ekofizjograficznego do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego (2015), przez obszar opracowania przebiegają różne typy korytarzy ekologicznych: ichtiologiczne, ornitologiczne, chiropterologiczne oraz korytarze spójności obszarów chronionych.

W granicach opracowania występują obszarowe formy ochrony przyrody: rezerваты przyrody: „Lasek miejski nad Olzą”, „Lasek miejski nad Puńcówką”, „Kopce”, obszar chronionego krajobrazu „Cieszyńskie Pogórze”, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe: „Lasek miejski w Błogocicach”, „Bluszcze na Górze Zamkowej”, użytki ekologiczne: „Łęg nad Puńcówką”, „Łąki na Kopcach”, stanowisko dokumentacyjne „odkrywka Cieszynitów” oraz liczne pomniki przyrody żywej (drzewa). Ponadto proponuje się utworzenie na terenach leśnych 4 rezerwatów przyrody: „Szcypie”, „Parchowiec”, „Bielowiec” i „Strzelbin”.

Do podstawowych problemów ochrony środowiska należą: zagrożenie dla wartościowych przyrodniczo siedlisk, zagrożenie dla funkcjonowania korytarzy ekologicznych, jakość powietrza, presja na wody, wyłączanie gruntów z produkcji rolnej, zagrożenie powodziowe, zagrożenie osuwiskowe oraz hałas komunikacyjny.

Oceniono, że w wyniku przyjęcia projektu dokumentu nie wystąpi znaczące oddziaływanie na cele i przedmiot ochrony oraz integralność obszarów Natura 2000 oraz innych powiązanych z nim obszarów sieci Natura 2000. Plan ogólny nie wpłynie też znacząco negatywnie na inne obszary ochrony przyrody.

W dalszej części oceniono wpływ ustaleń projektu planu ogólnego na poszczególne komponenty środowiska, w tym zgodność jego ustaleń z aktami prawnymi regulującymi zasady korzystania ze środowiska.

Ustalono, że brak realizacji projektowanego dokumentu nie wpłynie istotnie na poziom presji na środowisko. Negatywne oddziaływanie na środowisko ustaleń planu ogólnego będzie ogólnie niewielkie. Wynika to z faktu, że wystąpi tylko niewielki przyrost nowych terenów (potencjalnie inwestycyjnych).

Oceniając wpływ na ludzi stwierdza się, że ustalenia planu ogólnego nie powinny wpłynąć znacząco na zwiększenie zagrożenia dla zdrowia i bezpieczeństwa ludności. Najistotniejsze zagrożenia mogą być związane z emisją hałasu od głównych dróg, zagrożeniem powodziowym oraz zagrożeniem osuwiskowym. Potencjalne konflikty i zagrożenia powinny być minimalizowane na etapie sporządzania planów miejscowych.

Wpływ na rośliny będzie się odbywał głównie poprzez zmniejszanie powierzchni terenów biologicznie czynnych oraz poprzez przekształcenia niektórych siedlisk przyrodniczych. Przeważnie przekształceniom będą podlegać grunty rolne, w większości nieużytkowane rolniczo, często wieloletnie odłogi w fazie sukcesji drzew i krzewów.

Wpływ na zwierzęta, będzie polegał głównie na zwiększeniu presji na pospolite zwierzęta, głównie synantropijne. Wpływ na ptaki oraz płazy i gady, jak również na gatunki większych ssaków, wykorzystujących tereny otwarte do bytowania i wędrówek będzie niewielki. Plan ogólny poprzez swoje ustalenia zasadniczo chroni cenne siedliska: wodne, wodno-błotne i leśne, będące miejscami bytowania i rozrodu cennych i chronionych gatunków zwierząt.

Projekt planu ogólnego uwzględnia przebieg najważniejszych korytarzy ekologicznych. Może wystąpić tylko nieznaczny niekorzystny wpływ na funkcjonowanie korytarza spójności obszarów chronionych „Olza-Odra” bez pogorszenia jego drożności.

Do ograniczenia negatywnego wpływu na rośliny, a zwłaszcza zwierzęta przyczyni się rezygnacja w profilu dodatkowym z możliwości lokalizacji terenów elektrowni słonecznych i wiatrowych w zdecydowanej większości obszarów znajdujących się w strefach otwartych i strefach produkcji rolniczej, a także pozostałych funkcji dodatkowych w przypadku obszarów chronionych i innych obszarów o podwyższonych walorach przyrodniczych.

Zabudowa o charakterze mieszkaniowym i usługowym nie powinna powodować nadmiernej presji na jakość wód, przy założeniu sprawnie działającego systemu odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych. W przypadku Cieszyna część obszaru miasta znajduje się poza obszarem aglomeracji, gdzie brak jest możliwości korzystania z systemu kanalizacji zbiorczej, co zwiększa ryzyko przedostawania się do gruntu lub wód powierzchniowych ścieków nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych.

Projekt planu ogólnego nie przewiduje przyrostu nowych terenów inwestycyjnych, który mógłby skutkować istotnym zwiększeniem emisji zanieczyszczeń do atmosfery w skali całego miasta. Wzrost ilości źródeł zanieczyszczeń (głównie niskiej emisji) będzie raczej skutkiem wcześniejszych decyzji planistycznych. Niekorzystne skutki będą odczuwalne głównie w gęściej zabudowanych częściach miasta, zwłaszcza w obrębie wklęsłych form ukształtowania terenu.

Prognozowany wpływ na powierzchnię ziemi wiąże się głównie ze zmianami w ukształtowaniu (rzeźbie) terenu i przekształceniami pokrywy glebowej związanymi z procesem zabudowy terenu. Przekształcenia gleb będą dotyczyć na ogół użytków rolnych niższych klas bonitacyjnych.

Na terenie Cieszyna występują krajobrazy priorytetowe: „Cieszyn” – obejmujący historyczne centrum miasta oraz „Zamarski-Gumna” – obszar na zachód od Krasnej, częściowo znajdujący się również w gminach Hażlach i Dębowiec. Plan ogólny uwzględnia rekomendacje sformułowane dla tych terenów w audycie krajobrazowym. Ochronę przestrzeni wartościowej krajobrazowo plan ogólny realizuje głównie poprzez nierozprzestrzenianie zabudowy, ograniczanie wysokości zabudowy oraz ograniczenia w lokalizacji elektrowni słonecznych i wiatrowych w strefach otwartych i strefach produkcji rolniczej.

W stosunku do wartości dziedzictwa kulturowego związanych z obszarami i obiektami zabytkowymi plan ogólny nie wprowadza żadnych ustaleń. Dobór stref planistycznych umożliwi ochronę obszarów i obiektów zabytkowych poprzez plany miejscowe.

Projekt planu ogólnego zawiera rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko. Dotyczą one obszarów o wiodącej funkcji przyrodniczo-krajobrazowej i rolniczo-leśnej, ochrony powierzchni ziemi i gleb, ochrony wód, ochrony powietrza, a także ochrony przed hałasem oraz promieniowaniem elektromagnetycznym.

Katowice, 12.11.2025 r.

OŚWIADCZENIE

Ja, niżej podpisany, Wiesław Konieczny, pełniąc funkcję kierującego zespołem autorów *Prognozy oddziaływania na środowisko do projektu planu ogólnego miasta Cieszyna*, oświadczam, iż spełniam wymagania art. 74a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1112). Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Wiesław Konieczny

